

mpc
METODICKO-PEDAGOGICKÉ CENTRUM

Európska únia
Európsky sociálny fond

Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť / Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ

Mgr. Anna Burdová

Životné prostredie na hodinách nemeckého jazyka

Osvedčená pedagogická skúsenosť edukačnej praxe

Prešov

2013

Vydavateľ: Metodicko-pedagogické centrum, Ševčenkova 11,
850 01 Bratislava

Autor OPS/OSO: Mgr. Anna Burdová

Kontakt na autora: Spojená škola D. Tatarku 4666/7 Poprad,
annaburdova@hotmail.com

Názov OPS/OSO: Životné prostredie na hodinách nemeckého jazyka

Rok vytvorenia OPS/OSO: 2013

Odborné stanovisko vypracoval: PaedDr. Anna Popadičová

Za obsah a pôvodnosť rukopisu zodpovedá autor. Text neprešiel jazykovou úpravou.

Táto osvedčená pedagogická skúsenosť edukačnej praxe/osvedčená skúsenosť odbornej praxe bola vytvorená z prostriedkov národného projektu Profesionálny a kariérový rast pedagogických zamestnancov.

Projekt je financovaný zo zdrojov Európskej únie.

Kľúčové slová

Učenie na stanovištiach. Environmentálna výchova. Projektové vyučovanie.

Anotácia

Vo svojej práci Životné prostredie na hodinách nemeckého jazyka sa venujem projektu zameranému na environmentálnu problematiku, ktorý sa realizuje v cudzom jazyku, na hodinách nemeckého jazyka. Základom celého projektu je učenie sa na stanovištiach. – Jednotlivé stanovištia sú: Klíma – Voda – Môj osobný prínos pre životné prostredie - Les – Rôzne. Práca pozostáva z teoretickej a praktickej časti. V prílohe sú k dispozícii vypracované hotové pracovné listy s úlohami k materiálom.

OBSAH

ÚVOD	5
1 TEORETICKÁ ČASŤ	6
1.1 Humanizácia vyučovacieho procesu	6
1.2 Autonómne učenie sa	7
1.3 Autentické učenie sa	7
1.4 Projektové vyučovanie	8
1.5 Otvorené vzdelávanie	10
1.6 Učenie na stanovištiach	11
1.7 Zásady práce na stanovištiach	12
1.8 Environmentálna výchova	13
2 PRAKTICKÁ ČASŤ	14
2.1 Práca na stanovištiach	16
2.2 Stanovište - Klíma	21
2.3 Stanovište – Voda	25
2.4 Stanovište - Čo môžem urobiť ja pre životné prostredie	27
2.5 Stanovište – Les	28
2.6 Stanovište – Rôzne	29
2.7 Fáza kontroly	30
2.8 Vyhodnotenie projektu	32
ZÁVER	34
Zoznam bibliografických zdrojov	36
Zoznam príloh	37

ÚVOD

Vo svojej práci „Životné prostredie na hodinách nemeckého jazyka“ predstavujem možnosť spracovania témy životného prostredia, jeho problematiky a ochrany vo forme projektu na vyučovaní nemeckého jazyka.

Environmentálna výchova je jednou z prierezových tém štátneho vzdelávacieho programu, ktoré sú dôležitým prvkom vo vzdelávaní a podieľajú sa na utváraní a rozvíjaní kľúčových kompetencií, hlavne čo sa týka postojovej a hodnotovej orientácie. Environmentálna výchova je súčasťou viacerých vzdelávacích oblastí a jednotlivých predmetov. Vzájomne prepája, rozširuje, upevňuje a systematizuje vedomosti, návyky a zručnosti. Téma životného prostredia je aj kurikulárnou súčasťou výučby nemeckého jazyka. V závislosti od používanej učebnice je tejto zaujímavej a aktuálnejšej téme venovaný väčší alebo menší priestor. V učebnici, ktorú som používala doteraz (Blick 1), je táto téma spracovaná naozaj skromne, tak som postupne rokmi zozbierala množstvo materiálov, podnetov a skúseností a vytvorila pre žiakov ucelený projekt, ktorý sa môže stať časťou učebných osnov (v závislosti od časových možností a hodinovej dotácie pre nemecký jazyk), alebo môže byť použitý pre rôzne projektové útvary, záujmové krúžky a pod. Projekt je pomerne flexibilne nastavený, materiály sa dajú pridávať alebo odoberať, aktualizovať a prispôbovať skupine, s ktorou učiteľ pracuje. V tejto práci prezentujem konkrétne podobu, v akej som tento projekt realizovala so svojou skupinou v minulom školskom roku. Projekt v rámcovej forme – Učenie na stanovištiach - robím už piaty rok, ale ako som už spomenula, neustále ho „vylepšujem“, snažím sa ho robiť prítlačivým, aktuálnym a rozmanitým aj čo sa týka formy, aj čo sa týka obsahu. Moja skúsenosť je, že spracovávanie tejto témy v cudzom jazyku je pomerne náročné, ale žiaci to zvyknú hodnotiť ako veľmi zaujímavé.

Rámcovou formou, ktorá tvorí základňu celého projektu je učenie sa na stanovištiach – Stationenlernen. Základňu tvoria stanovišťa: KLÍMA – VODA – LES – MÔJ OSOBNÝ PRÍNOS – RÔZNE.

Žiaci pracujú na jednotlivých stanovištiach, kde sa zoznamujú s rôznymi problémami. Napríklad na stanovišti KLÍMA sa oboznámia so skleníkovým efektom, topenie ľadovcov, fosílny zdroje a pod, pričom pracujú s rôznymi reálnymi zdrojmi informácií v nemeckom jazyku (novinové články, letáky, videá na you tube, obrázky...) Tieto informácie spracovávajú (webové rešerše) a každé stanovište má aj rôzny výstup - urobiť plagát, napísať sťažnosť, nakresliť obrázok a iné.

Vo svojej práci ponúkam konkrétne úlohy, postupy, formy a metódy na spracovanie témy . Tento projekt robím so žiakmi prvého ročníka bilingválneho oddelenia, ktorí sú už na úrovni B1 až B2. Tento projekt nie je vhodný pre začiatok, pretože žiaci pracujú väčšinou s autentickými neupravenými materiálmi v nemeckom jazyku.

Moja práca obsahuje pedagogické scenáre aj konkrétne pracovné listy v nemeckom jazyku, ktoré je možné hneď použiť na vyučovaní.

1 TEORETICKÁ ČASŤ

Význam vzdelania v spoločnosti, ktorá sa definuje ako vzdelanostná je určite nespochybniteľný. Na začiatku 21. storočia je však legitímna otázka - Čo je vzdelanie, a aké sú jeho obsahy? V časoch veľkých spoločenských zmien, v časoch obrovských vedeckých objavov, informačných technológií ale aj hodnotových zmien v ľudských spoločenstvách je v škole dôležité stavať na princípoch, ktoré rešpektujú jedinca. Odraz týchto skutočností nachádzame v humanizácii vzdelávacích procesov.

Žiak si má v procese vzdelávania osvojiť také stratégie, zručnosti a kompetencie, vďaka ktorým dokáže nielen reflektovať všetky zmeny, ale ich sám aktívne formovať a vytvárať tak v škole ako aj po celý svoj život. Nové a moderné chápanie vyučovacieho procesu vyžaduje aj nové formy a obsahy. Zásady humanisticky orientovaného vyučovacieho procesu nachádzajú svoju podobu o i. v autonómnom a autentickom učení a v projektovom vyučovaní.

1.1 Humanizácia vyučovacieho procesu

Humanizácia vyučovacieho procesu má viacero dôvodov, je to:

„Potreba mravnej obrody ľudstva. Aj v najvyspelejších štátoch sveta dochádza k duchovnej a mravnej kríze človeka, čo sa prejavuje rozpadom tradičných hodnôt, konzumným spôsobom života, hedonizmom, deformujúcou masovou kultúrou, ale aj pocitmi beznádeje, zbytočnosti, nenaplnenosti zmyslu života, osamelosti atď. K tomu sa pridáva túžba po peniazoch, často za každú cenu a podľa možnosti s najmenšou námahou, karierizmus, korupcia, klientelizmus a pod. Je naliehavo potrebná mravná obroda ľudí, aby v ich hodnotovom rebríčku boli na prvých miestach láskavosť, mier, porozumenie, tolerancia, spolupráca, pomoc iným, rešpektovanie iných, nenásilné riešenie konfliktov atď. Takýto hodnotový rebríček je možné vybudovať najmä humanisticky orientovanou výchovou“. (Turek, 2008, s. 24).

V súvislosti s mravnou obrodou ľudstva je potrebné doplniť a zdôrazniť aj rešpektovanie životného prostredia ako životného priestoru človeka. Vzťah k životnému prostrediu je vzťahom človeka k sebe, k svojej budúcnosti, k iným ľuďom. Stav, v akom sa nachádza má hlboký, symbolický význam. Okrem morálneho a etického rozmeru má vzťah človeka k prostrediu, v ktorom žije, aj celkom reálnu podobu v rôznych ekologických katastrofách, v drancovaní zdrojov, bezohľadnosti, ktoré majú pre ľudstvo a život na zemi fatálne následky. Ich rozsah, miera a dopady súvisia s hlbokou duchovnou krízou človeka.

Humanizácia vyučovania má viacero aspektov. Medzi jej charakteristické znaky podľa Pýchovej (1990) patrí:

- Sústredenie vyučovania na žiaka ako osobnosť
- Postavenie žiaka ako subjektu vyučovania
- Potlačenie moci učiteľa
- Dosiahnutie možnosti žiakov riadiť sa vlastnou motiváciou
- Pôsobenie emocionálnych prvkov vo vyučovacom procese
- Odstránenie memorovania vedomostí
- Odstránenie stresu
- Zvýšenie samostatnosti, nezávislosti žiakov vo vyučovaní

- Zníženie dôrazu na výkon v prospech zaujímavosti a zážitkov
- Obmedzenie suverénneho postavenia textu ako učebného materiálu
- Podpora zvedavosti a motivácie a iné. (Turek, 2008, s. 26)

1.2 Autonómne učenie sa

Autonómne učenie je jednou z aktívnych a tvorivých možností učenia, ktorého perspektívou je možnosť ďalšieho napredovania a zdokonaľovania sa a učenia sa v dospelosti.

Pri autonómnom učení sa vychádza z premisy, že učenie je proces, prostredníctvom ktorého sa mení chovanie jednotlivca, napríklad pri kontakte s cudzojazyčným prostredím. Ak je to ešte navyše slobodné a autonómne rozhodnutie jednotlivca podľa Maslowova sa otvárajú učiacemu sa cudzí jazyk neohraničené možnosti vlastného rastu a rozvoja. Veľmi dôležité pre žiaka je uvedomenie si vlastnej zodpovednosti za to o koľko a do akej kvality sa jeho úsilie posunie smerom k vrcholu pyramídy, teda k jeho cieľom a potrebám v oblasti ovládania cudzieho jazyka. Je to samozrejme neoddeliteľne späté s efektívnym vplyvom vnútornej motivácie. Autonómia a samostatnosť žiakov, ich nezávislosť od učiteľa je novodobým predmetom záujmu vedy, hoci nie novým. Je to sociálny proces, ktorý u žiaka predpokladá schopnosť sebareflexie, sebahodnotenia a spolupráce. (Tandlichová, 2006, s. 41).

O autonómnom učení hovoríme vtedy, keď učiaci sa sám robí centrálné rozhodnutia o svojom vlastnom učení. To znamená, že rozhoduje o tom, že sa chce učiť, ako bude pri učení postupovať, aké materiály a pomôcky na to použije, aké stratégie učenia sa si vyberie, či sa bude učiť sám alebo s niekým iným, ako si rozdelí čas na učenie a ako bude kontrolovať svoju úspešnosť. Je teda na učiacom sa, že svoje učenie iniciuje, riadi, organizuje a vyhodnocuje. To predpokladá množstvo sebadisciplíny, vôľových vlastností, čo je v reálnom živote nie vždy jednoduché. (Bimmel, 2000, s. 33). Autonómne učenie napomáha výchove k samostatnosti, s čím veľmi úzko súvisí podpora a rozvoj aktivity a tvorivosti žiakov. „Práve pri osvojovaní cudzieho jazyka je využitie tvorivosti ako vnútorného potenciálu žiaka veľmi cennou devízou pre efektívne využitie už nadobudnutých vedomostí a zručností z cudzieho jazyka pri riešení nových problémových úloh v nových podmienkach simulujúcich napríklad situácie zo skutočného života.“ (Tandlichová, 2006, s. 40). S požiadavkou učenia sa v reálnych životných situáciách súvisí pojem autentické učenie sa.

1.3 Autentické učenie (sa)

Autentickým vyučovaním má byť zmysluplné a hodnotné učenie sa, ktorého cieľom nie je len dosiahnutie dobrých známok v škole, ale dochádza k plnému využitiu rozumových schopností žiakov. Medzi charakteristické znaky autentického vyučovania patrí uplatnenie vyšších úrovní myslenia. To znamená manipuláciu s informáciami a myšlienkami, ich transformovanie, syntézu a ďalšie mentálne operácie. Nepatrí tu memorovanie, rutinné riešenia a vopred dané odpovede. Ďalším znakom je hĺbka poznatkov, to znamená ich pochopenie, žiaci ich vedia vysvetliť a aplikovať. Je tu požiadavka na prepojenie s reálnym životom. „Autentické vyučovanie má zabezpečiť, aby žiaci učivo zmysluplne využili, aby vytvorili niečo hodnotné pre seba alebo ostatných. Môže ísť o projekt, výsledkom ktorého je nejaký užitočný produkt“. Patrí sem aj diskusia medzi žiakmi, hodnotenie odpovedí, názorov, (Turek, 2008, s. 401). Autentické vyučovanie je okrem

vyšších nárokov na učiteľov veľmi náročné na čas. Je rozdiel, či podávame žiakom hotové produkty v priebehu pár minút, alebo sa musia k informáciám a riešeniam dopracovať sami. „V našom školstve prevláda snaha po maxime učiva, ktoré je výrazne predimenzované. Naše školstvo musí urobiť zásadné rozhodnutie: buď naučíme našich žiakov veľa učiva, ale povrchno alebo menej, ale poriadne do hĺbky. Oboje sa v stanovenom čase urobiť nedá“. (Turek, 2008, s. 402).

1.4 Projektové vyučovanie

Projektové vyučovanie je také vyučovanie, v ktorom projektová metóda je hlavnou vyučovacou metódou. Žiaci sú vedení k riešeniu komplexných problémov a získavajú skúsenosti praktickou činnosťou. (Prúcha-Walterová-Mareš, 1995, s. 172, In: Turek, 2008, s. 382).

Projektovým vyučovaním sa označuje otvorená forma vyučovania, ktorá je orientovaná na tému. K jej charakteristike patrí vysoká miera zodpovednosti žiakov a s tým súvisiaca možnosť ich spolurozhodovania. Konkretizácia problematiky ako aj plánovanie jednotlivých projektových fáz sú výsledkom procesu dohody, ktorý poskytuje priestor jednak pre záujmy žiakov ako aj pedagogických a didaktických zámerov učiteľa. Spoločne vypracovaný projektový plán k téme má za úlohu dať základnú orientáciu, avšak môže byť v priebehu práce modifikovaný. (Bausch, 2003, s. 259).

K zásadám projektového vyučovania patrí zohľadnenie potrieb a záujmov žiakov. Takéto vyučovanie vychádza z predpokladu, že žiaci sú naozaj vnútorne motivovaní a zainteresovaní na téme. S tým súvisí prepojenie na mimoškolskú skúsenosť žiakov, otvorenie sa životu mimo školy, je to akýsi most medzi školou a realitou. Projekty majú mať interdisciplinárny rozmer, prepájať viacero vyučovacích predmetov. V projektovom vyučovaní sa majú využívať rôzne sociálne formy spolupráce. (Turek, 2008, s. 382-383, Kalhoust, 2002, s.300).

Pri projektovom vyučovaní si musíme zvoliť tému, jej ciele a jej konkrétne výstupy. Ďalšou časťou je vypracovanie plánu riešenia, časové rozdelenie, rozdelenie žiakov, zadanie úloh. Projektové vyučovanie je veľmi náročné na prípravu a časové rozvrhnutie. Učiteľ má byť aj dobrý organizátor a diagnostik. Neoddeliteľnou súčasťou projektovej práce je zverejnenie výsledkov, riešení, výstupov. Projektové vyučovanie je náročné aj na materiálovo-technické zabezpečenie. (Turek, 2008, s. 382).

„Pri projektovom vyučovaní sa rozvíja iniciatíva, samostatnosť, tvorivosť žiakov, kritické myslenie, schopnosť spolupráce, komunikácie, schopnosť učiť sa, riešiť problémy, hľadať informácie, rozvíja sa pozitívnym smerom citová a hodnotová sféra žiakov. Projektové vyučovanie umožňuje integráciu: pri tradičnom vyučovaní oddelených postupov; myslenia, intuície, citov, zmyslov, tela; skúseností s novým poznaním; riadenej činnosti s autoreguláciou; detí, učiteľov, rodičov a iných členov spoločnosti; školy so svetom. Žiaci lepšie chápu praktický význam učiva, vzdelávania sa. Učia sa plánovať vlastnú prácu, dokončovať ju, prekonávať prekážky, niešť za ňu zodpovednosť. Projektové vyučovanie umožňuje, aby vyučovanie bolo hrou, aby bolo pre žiakov príjemným, vzrušujúcim, zaujímavým, nezabudnuteľným zážitkom.“. (Turek, 2008, s. 383).

Projektové metódy

Projektové vyučovanie má komplexný charakter a preto je dôležité si uvedomiť, s akými všetkými metódami, zručnosťami a technikami sa pri práci na projektoch stretne. Vo fáze plánovania je to analýza, rešerš, práca s informáciami, konfrontácia, diskusia, motivovanie, porovnávanie, komentovanie, koncipovanie, schopnosť formulovať problém, výber a pod. Pri samotnej realizácii projektu treba vedieť organizovať, rozhodovať, zisťovať, posudzovať, charakterizovať, kritizovať, experimentovať, podať správu. V záverečnej časti pri vyhodnocovaní a dokumentácii sa precvičuje formulovanie, kombinovanie, preklad, segmentovanie, štruktúrovanie, schopnosť urobiť zhrnutie, modifikovanie, moderovanie, prezentovanie. (Wicke, 2004, s.138).

Hodnotenie a výsledky projektov

Fáze vyhodnotenia treba venovať primeraný čas a priestor. Prezentácia projektov je neopomenuteľná. Podcenením prezentácie výsledkov sa celý projekt výrazne devaluje. Dieter Vaupel navrhuje možné výstupy projektov, ako napr. napísanie správy, príspevok do školského časopisu, zostavenie informačných alebo dokumentačných zbierok, urobenie nástenky, návrh na plagát, zhotovenie koláže, príprava informačných letákov. Projekt môže mať ukončenie vo forme napísania nejakého príbehu, reportáže alebo rozhlasovej hry. Žiaci pripravujú úlohy, zadania alebo pracovné listy s rôznym obsahom a formou, ktoré budú riešiť ich spolužiaci. Ďalšie návrhy sú talk show, videosekvencia, zostavenie prospektu, ilustrovaného časopisu, komiksu, návrh na spoločenskú hru, vytvorenie krížovky, puzzle alebo zhotovenie modelu, zorganizovanie výstavy atď. (Wicke, 2004, s. 139).

Zmena úlohy učiteľa

V tradičnom vyučovaní cudzieho jazyka je učiteľ v centre pozornosti ako hlavný sprostredkovateľ učebných obsahov. To sa spája s jeho funkciou opravovať chyby a kontrolovať. V projektovom vyučovaní sa školské vzdelávanie chápe ako schopnosť samostatne riešiť problémy miesto opakovania vopred daných riešení. Učiteľ ako jediný zdroj informácií doslúžil. Predmetom pozornosti v projektovom/otvorenom vyučovaní sa stáva žiak so všetkými svojimi schopnosťami a zručnosťami pri zohľadnení jeho osobných špecifik. (Wicke, 2004, s. 126).

Požiadavky na učiteľa, čo sa týka jeho „Projektkompetenz“, čiže jeho úlohy projektového koordinátora sú, že má dbať na projektový plán ako aj na kurikulárne požiadavky. Zároveň má disponovať nielen odbornými znalosťami, ale aj zručnosťami, ktoré nie sú súčasťou štúdia učiteľa. „Er muss die methodischen, gruppenspezifischen sowie lernstrategischen Voraussetzungen für selbstbestimmtes Lernen bereitstellen können“. (Bausch, 2003, s. 262). Od týchto predpokladov sa odvíja práca učiteľa na projekte, jeho schopnosť optimalizovať prácu žiakov, flexibilne a kompetentne reagovať na didakticky neplánované situácie. (Bausch, 2003, s. 262). „Učiteľ pomáha, dáva podnety, ponúka doplnkové materiály, navrhuje techniky spracovania a moderuje skupinové procesy. Ostáva však viac-menej v pozadí, zatiaľ čo si žiaci svoje pracovné postupy, možnosti riešenia a výsledky vyjednávajú sami“. (Wicke, 2004, s.137).

Projektové vyučovanie vo vyučovaní cudzích jazykov

Základná otázka v súvislosti s učením sa cudzích jazykov, ktorá musí byť sformulovaná a zodpovedaná je cieľ učenia sa, cieľ čiastkový aj celkový. Od toho sa odvíjajú všetky

d'alšie kroky, postupy, priebehy, formy, verifikácia aj vyhodnotenie. Tu treba spomenúť zásadnú zmenu, ktorá sa udiala vo výučbe cudzích jazykov a ešte vždy má zásadný charakter a to je komunikatívna kompetencia. V tomto kontexte získava projektové vyučovanie ako metóda učenia (sa) cudzieho jazyka značne na dôležitosťi „ Für das Lehren und Lernen fremder Sprachen gewinnt der Projektunterricht im Zusammenhang der kommunikativen Wende der früheren 80er Jahre an Bedeutung“. (Bausch, 2003, s. 260).

Projektové vyučovanie je súčasťou školského roka a vyučovania na našej škole. Realizácia projektového vyučovania je náročná na prípravu a na realizáciu. V Nemecku je projektové vyučovanie etablovanou vyučovacou metódou. Škola, na ktorej učím, je bilingválnym gymnázium s vyučovacím jazykom nemeckým. Skutočnosť, že na vzdelávacích obsahoch spolupracujeme s nemeckou stranou ovplyvňuje obsahy ale aj formy vyučovania. Medzi naše špecifiká patrí už dlhoročná tradícia projektových týždňov, na ktorých sa zúčastňuje celá škola. Projektový týždeň si okrem iného vyžaduje aj netradičné časové a priestorové usporiadanie. Patrí tu rozplánovanie práce na celý týždeň, prerozdelenie žiakov, prerozdelenie miestností a zohľadnenie technického vybavenia jednotlivých učební, materiálové zabezpečenie, umožnenie prístupu veľkého množstva žiakov s rôznymi úlohami v rôznom čase k internetu ako aj časové naplánovanie prezentácií jednotlivých projektov. To všetko je obrovská úloha. U žiakov sa projektový týždeň stretáva väčšinou s pozitívnym ohlasom. Žiaci si sami vyberajú podľa ponuky a vlastných preferencií, pričom majú možnosť vyberať naozaj z rôznych aktivít: prírodovedné pokusy, výtvarné práce, prezentácie výmenných projektov a medzinárodných aktivít, športové, dramatické, hudobné činnosti, ale aj kulinárske, environmentálne, vylepšenia prostredia školy a iné. Ponuku tvoria nielen učitelia, ale s nápadom môžu prísť aj žiaci.

1.5 Otvorené vzdelávanie

Otvorené učenie je učenie orientované na žiaka, komplexné a aktívne učenie sa. V porovnaní s tradičnými vzdelávacími postupmi, kde je subjektom a tvorcom učiteľ. V otvorených vyučovacích metódach je žiak stredobodom aktivít. Takéto učenie stavia na sebakontrolu, sebadisciplínu a tvorivosti žiakov a aj učiteľa (Zelina, 2000, s. 49).

„Otvorené vzdelávanie kladie nové požiadavky na učiteľov. Namiesto odovzdávania poznatkov (prednáška, výklad) sa stávajú poradcami, tútormi, ktorí motivujú, pomáhajú, usmerňujú, monitorujú, vyhodnocujú prácu študentov. Na túto prácu si musia osvojiť príslušné zručnosti, ako aj zručnosti pre efektívnu tvorbu učebných textov a ďalších metodických materiálov, pre rozvoj schopnosti sa učiť sa atď.“ (Turek, 2008, s. 408).

Pri otvorenom vzdelávaní sa využívajú rôzne organizačné formy vyučovania, pri ktorých žiak preberá zodpovednosť za plánovanie a realizáciu svojho učenia a v konečnom dôsledku nesie zodpovednosť za výsledky dosiahnuté učením. Samoregulácia, sebareflexia a sebakontrola sú hybnými činiteľmi pri takomto učení. Z organizačných foriem otvoreného vzdelávania spomenieme aspoň učenie sa na stanovištiach (*Stationenlernen*), voľnú (slobodnú) prácu (*Freie Arbeit*) a projektovú prácu (*Projektarbeit*).

Jedným z hlavných princípov otvoreného vyučovania je akceptovanie vzdelávacej autonómnosti žiaka. Alfou a omegou otvoreného vzdelávania je totiž taká psychologická

konceptia, ktorá je orientovaná na človeka. V ďalšom pláne zahŕňa takto orientované vzdelávanie celý rad postupov, metód a prostriedkov.(Krausová, 2010. s. 8-9).

Zohľadnením všetkých špecifik „inakosti“, je otvorené vyučovanie osobitným spôsobom nazerania na vyučovanie a tvorí protiklad tradičného vyučovania. Pri takejto pedagogickej koncepcii sa mení postavenie žiaka i učiteľa, samotná organizácia vyučovania, metódy i formy. Žiak sa „otvára“ svetu(ist aufgeschlossen), prezentuje sa ako osobnosť, ako globálna bytosť. Žiak nedostáva nové informácie len v kognitívnej rovine, ale učenie prebieha a nové správanie nadobúda cez zážitok. Do učenia sa vkladá celá osobnosť žiaka, všetky jeho zmysly, jeho um, predstavivosť, city, spôsobilosti, zručnosti. Výsledky takého učenia sa chápu ako globálna, celistvá skúsenosť.(Krausová, 2010, s. 9).

Otvorenosť je nasmerovaná aj voči sebe, na sebaopoznávanie, rozpoznanie svojich možností a ich využitie v prospech seba v procese učenia. Otvorené vyučovanie je orientované na proces, aktivity žiaka zamerané na určité spôsobilosti. Napríklad pri cudzom jazyku to nie je jazyk, vedomosti o ňom, ale schopnosť komunikovať, v dlhodobom pláne byť samostatný, vedieť si poradiť v rôznych situáciách.

Žiak má pri takomto učení väčšie pole pôsobnosti, učí sa byť samostatný a zodpovedný. Otvára sa aj dovnútra, učí sa komunikovať aj sám so sebou. Do centra je postavená schopnosť samoregulácie, schopnosť samostatného plánovania. Cení sa vlastná skúsenosť. Preferuje sa solidarita, vzájomná ohľaduplnosť, vzájomné rešpektovanie, akceptovanie sa, nie dravé súperenie.

Mení sa rola učiteľa. Učiteľ sa orientuje na osobnosť žiaka, spolupracuje s inými učiteľmi (team-teaching), používa variabilnú učebňu, stimulujúci materiál, organizačne pracuje so žiakmi v blokoch, môže mať neustály feedback. Žiaci by mali pri otvorenom vyučovaní rozhodovať slobodne o výbere aktivít, sociálnej forme, plánovaní, vykonávaní, vyhodnotení svojej učebnej činnosti či pracovnej činnosti. Čím viac žiak spolurozhoduje, tým je vyučovanie otvorenejšie. To prispieva k vylepšeniu sociálno-emocionálnej klímy v triede. Možno zhrnúť, že základnými princípmi otvoreného vyučovania je princíp aktivácie, samostatnosti, spontánnosti, individualizácie a diferenciacie. (Krausová, 2010, s. 10).

1.6 Učenie na stanovištiach

Autonómne učenie má viesť žiaka k celoživotnému vzdelávaniu, aby sám dokázal riadiť svoju vzdelávaciu aktivitu. Jedna z ciest môže byť aj metóda učenia na stanovištiach ako osobitnej formy otvoreného vyučovania. Učenie sa na stanovištiach je aj čo sa týka foriem aj čo sa týka obsahu netradičným. Je iným vo svojom priebehu, v usporiadaní triedy, v situácii - realizuje sa na stanovištiach (*Lernstationen*). „Na každom stanovišti sú rozložené úlohy, ktoré vychádzajú z jednej centrálnej témy a sú jej podriadené. Žiaci postupujú od stanovišťa k stanovištiu, kde riešia úlohy individuálne, v dvojiciach alebo v malých skupinkách a sami si ich aj kontrolujú.

Pri tejto metóde sa môžu úlohy diferencovať jednak podľa obťažnosti a jednak podľa dobrovoľnosti a miery vlastného záujmu. Učiteľ môže pripraviť úlohy obligatórne, fakultatívne a alternatívne. Žiak rozhoduje ako, kedy, kde a do istej miery aj čo sa ide učiť. Tento fakt je pre žiakov veľmi motivujúcim a hodnotia ho veľmi kladne.

„Taktiež intenzitu svojej práce si určuje žiak sám – podľa momentálnych alebo aj celkových dispozícií. Práve týmto výberom má žiak možnosť sám si regulovať svoju aktivitu, dáva sebe samému šancu otestovať sa, vyskúšať si svoje možnosti, zažiť, precítiť túto svoju skúsenosť a navyše učiť sa niest' za svoju prácu zodpovednosť. Výhodou je, že žiaci pracujú na svojich úlohách simultánne. Nestráca sa čas tým, že jeden podáva výkon a druhí sa prizerajú. Každý pracuje v danom momente na konkrétnej úlohe, kým všetci neurobia všetko, t. j. neprejdú všetkými stanovišťami. Dokonca nie je rozhodujúce ani to, aby všetci urobili všetko, keďže princíp slobodnej vôle vo výbere úloh a tempe práce je dosť akcentovaný“.(Krausová, 2010, s. 12)

Učenie na stanovištiach nemá obmedzenia čo sa týka veku, úrovne ovládania jazyka. Dá sa použiť na rôzne témy. Je však veľmi náročné na prípravu učiteľa.

1.7 Zásady práce na stanovištiach

Samostatnosť

Jednou z najdôležitejších charakteristík učenia sa na stanovištiach je princíp samostatnosti. Učenie sa na stanovištiach predpokladá značnú mieru schopnosti samostatne pracovať. „Samostatná práca žiakov ako jeden z nosných pilierov tejto metódy je možná vďaka zmenenej úlohe učiteľa. Učiteľ presúva časť svojich kompetencií na žiaka, stáva sa poradcom, usmerňovateľom samostatnej práce žiakov. Žiak je odkázaný na seba, čo môže priaznivo pôsobiť na jeho motiváciu. Žiakova chuť objavovať je tak jedným z hlavných predpokladov takéhoto učenia.“ (Krausová, 2010, s. 13)

„Keďže jednotlivé činnosti sa odlišujú svojím charakterom (na niektorých stanovištiach ide o kombináciu aj niekoľkorakých činností), musia byť úlohy formulované jasne a jednoznačne, aby žiaci vedeli, čo sa od nich očakáva a mohli pracovať samostatne. Ciele stanovené na jednotlivých stanovištiach by mali byť pre každého žiaka dosiahnuteľné. V prípade pochybností si žiaci sami vyhľadávajú potrebné informácie v slovníkoch, pravopisných príručkách alebo na internete. Niekedy môže byť vytvorené osobitné stanovište, akési servisné centrum (Service-Station), kde si žiaci môžu vyhľadať potrebné informácie (kartotéka, slovníky, internet) pre vyriešenie úloh. Svoju samostatnosť prejavujú žiaci i vtedy, keď si regulujú tempo práce na stanovištiach alebo si vyberajú úlohy s rôznou obtiažnosťou (v prípade, že takúto možnosť majú). Takisto sa sami dobrovoľne rozhodujú, či budú riešiť len povinné úlohy (Pflicht-Aufgaben) alebo aj úlohy navyše (Wahl-Aufgaben), ak sú k dispozícii. I takéto prejavy samostatnosti zvyšujú sebadisciplínu a prispievajú k sebauvedomovaniu si zodpovednosti za vykonávanú činnosť.“ (Krausová, 2010, s.13).

„V záverečnej časti, vo fáze reflexie a sebareflexie posudzujú žiaci svoje výkony a produkty. Sami sa k nim vyjadrujú a hodnotia ich. Zamýšľajú sa nad tým, čo sa naučili, v čom boli jednotlivé úlohy pre nich prínosné. Pri tréningu sebareflexie a sebahodnotenia, čo výrazne prispieva k tvarovaniu žiackej samostatnosti, sú dobré aj portfóliá, kde si každý žiak robí záznamy o svojom „raste“ v rámci daného predmetu. I keď hlavná fáza – práca na stanovištiach – by sa mohla zdať najdôležitejšia, je záverečná, evalvačná fáza naberaním skúseností z oblasti autonómneho hodnotenia. Najmä pri prezentácii a interpretácii vlastných kreatívnych produktov vystupujú do popredia popri kognitívnych zložkách (jazyková zručnosť hovorenia a jej atribúty – lexika, gramatika, výslovnosť a i.) aj zložky citovej roviny, afektívne faktory. Učenie

sa na stanovištiach ponúka teda priestor pre samostatnú prácu, individuálnu kreativitu a sebakontrolu. To prehĺbuje žiakovu sebadôveru, jeho dôveru vo vlastné kapacity. Tým sa zvyšuje jeho celková emancipáciu vo vyučovaní, ktorá mu pomáha dozrievať k samoštúdiu, k autonómne vzdelávaniu sa.“ (Krausová, 2010, s. 13).

V centre otvoreného učenia sa je žiak, jeho rozhodnutia, jeho aktivity a jeho sebakontrola. To sa spája s pozitívnymi pocitmi vlastnej hodnoty a pocit zadost'učinenia. Žiak, ktorý vedome riadi svoj proces učenia sa, ktorý je aktívny je aj úspešný.

Individuálnosť

Ďalšou charakteristickou črtou práce na stanovištiach je individuálnosť. Žiak si volí svoje tempo (individuálne tempo), vyberá si z ponuky diferencovaných úloh, volí si poradie stanovíšť (autoregulácia). Úlohy rešpektujú individuálne predpoklady žiakov. Učiteľ má v tejto fáze viac času pre individuálny prístup k žiakovi, ktorý to potrebuje.

Rola učiteľa

Učiteľ je postavený do novej roly. Už som spomínala, že príprava učiteľa je naozaj časovo aj materiálovo náročná. Okrem iného sa tu očakávajú jeho vlastnosti ako je otvorenosť, komunikatívnosť, kreatívnosť. Učiteľ ustupuje tu zo svojich tradičných, mocenských pozícií a stáva sa sprievodcom. „Učiteľ je v úlohe facilitátora - uľahčovateľa procesu učenia sa. Zdá sa, akoby učiteľ v novej role bol málo aktívny, na prvý pohľad by dokonca mohol robiť dojem, že nič nerobí. Práve to môže byť signálom jeho kvalitnejšej prípravy. Takýto obraz je daný tým, že učiteľ nemá centrálnu postavenie ako pri tradičnej metóde, pretože to sa presúva na žiaka. Učiteľ je skôr individuálnym poradcom a konzultantom. Neodmysliteľná je však aj jeho moderátorská funkcia.“ (Krausová, 2010, s. 21) Jednou z výhod tejto metódy je možnosť učiteľa venovať sa individuálne žiakom, ktorí sú slabší.

Požiadavky na žiaka

Čo sa týka práce žiaka, tam je dôležité, aby sa učiteľ rozhodol, či bude žiak pracovať na jednotlivých stanovištiach jednotlivo, vo dvojiciach alebo v skupinkách. Všetky majú svoje výhody. Najväčšou výhodou samostatnej práce je jej veľká autonómnosť, samostatné rozhodovanie, vlastné tempo, preferencie žiaka. Práca vo dvojiciach, resp. v skupinkách umožňuje výber úloh podľa preferencií dvojice, resp. skupiny, pričom výsledok práce je spoločný a je prezentovaný spoločne. Ja osobne preferujem individuálnu prácu.

1.8 Environmentálna výchova

Prierezové témy sú dôležitým prvkom v našom vzdelávacom procese a podieľajú sa na utváraní a rozvíjaní kľúčových kompetencií v oblasti postojov a hodnôt. Úlohou environmentálnej výchovy žiakov na školách ako prierezovej témy je viesť ich k pochopeniu vzájomných vzťahov medzi organizmami a vzťahom medzi človekom a jeho životným prostredím. Ide o uvedomenie si ich komplexného globálneho charakteru. Vo vzťahu medzi človekom a prostredím sú vzájomne prepojené ekologické, ekonomické a sociálne aspekty

Na realizácii prierezovej témy sa podieľajú viaceré vzdelávacie oblasti. Ide o vzájomné prepojenie viacerých oblastí a o poskytnutie širšieho pohľadu na problematiku životného prostredia. Len tak dokážu žiaci skutočne pochopiť globálne problémy. Pochopenie je základnou podmienkou aktívneho prístupu žiakov k efektívnej ochrane a udržateľnému stavu životného prostredia. (ŠPÚ, Environmentálna výchova, 2009, s.1)

2 PRAKTICKÁ ČASŤ

Úvodný vstup do témy Aktuálne problémy životného prostredia u nás a vo svete a jeho ochrana.

Pedagogický scenár: 2 vyučovacie hodiny

Učebný cieľ: Vstup do témy - vzbudenie záujmu a motivácia, oboznámenie sa so slovnou zásobou, ktorá súvisí s témou: Životné prostredie, problémy a jeho ochrana. Čo sa týka zručností, žiak dokáže reagovať na vizuálny podnet, vnímať a prejavíť svoje city. Učebnými aktivitami sú ústna interakcia, priradovanie pojmov k obrázkom a písanie. Sociálne formy: frontálne vyučovanie, individuálna práca a práca vo dvojiciach. Pomôcky: pracovné listy, fólia s ilustračným obrázkom, meotar, štatistika (pre každého žiaka) a slovníky.

Hodina začína frontálnym vyučovaním, metódou brainstormingu.

- Čo vám napadne pri pojme - Životné prostredie, problémy a ochrana životného prostredia? /Brainstorming/
Napíšte po nemecky na tabuľu a do zošitov všetky slová, vety, heslá, pojmy, ktoré Vám napadnú.

Táto časť slúži na obnovenie tej slovnej zásoby, ktorú už žiaci poznajú. Osvedčila sa mi práca s pocitmi.

- Priradte k jednotlivým pojmom znamienka plus a mínus, resp. podobné emotikogramy. Plus znamená, že daný pojem má v sebe niečo pre vás pozitívne. Mínus znamená niečo negatívne, obavy, problémy /individuálna práca/.
- Zmyslové vnímanie. Rôzni ľudia priradujú slovám a pojmom rôzne zmyslové asociácie. Prepíšte slová a pojmy z úvodnej časti do tabuľky. /práca vo dvojiciach/. (Gerngross, 1999, s. 146).

Tabuľka 1 Zmyslové vnímanie pojmov

slovo	vidieť (zrak)	počuť (sluch)	cítiť, dotýkať sa (hmat)	chutiť (chuť)	voňať/páchnuť (čuch)
Umwelt					
Sonne					

Prameň: Vlastný návrh autora

Samozrejme, že pri týchto úlohách nie všetky pojmy sa dajú označiť +/- jednoznačne, poprípade sa vyskytne určité množstvo pojmov, ktorých emocionálny obsah bude rozdielny, takisto ich zmyslové vnímanie. Nie je potrebné nič jednotiť, práve naopak, táto úloha má výsostne individuálny a osobnostný charakter. Ide o uvedenie si nielen jazykovej stránky tejto témy, pojmov, asociácií ale aj priradenie osobného obsahu k nim,

čo sa významne podieľa na efektívnom osvojovaní novej slovnej zásoby. Táto úloha má prispieť k identifikácii sa s témou.

Ďalším krokom je práca s obrázkom, ktorý nadväzuje nielen témou ale aj svojim emocionálnym rozmerom a nadväzuje na zmyslové vnímanie.

- Opíšte obrázok. Ako súvisí s témou? Ako sa cíti chlapec? (V komentári pri obrázku je napísané, že chlapec sa tam hrá!!!)

Obrázok 1 Chlapec v odpadkoch

Prameň: <http://www.welt.de/wissenschaft/article943632/Millionen-Tote-durch-Umweltverschmutzung.html>

Žiaci majú spoločne opísať, čo vidia na obrázku, pomenovať problémy a vyjadriť, ako sa cíti dieťa a ako by sa cítili oni. /Spoločná práca celej triedy/. Tento obrázok je silne emotívny a slúži k vyvolaniu záujmu o tému životného prostredia.

V ďalšej časti hodiny žiaci pracujú samostatne (bez učiteľa) vo dvojiciach s 15 obrázkami (Príloha A), ku ktorým majú priradiť pojmy z oblasti životného prostredia.

- Prečítajte si pojmy a pozrite obrázky. Priradte k obrázkom jednotlivé pojmy. Všímajte si kmene slov, z ktorých sa kompozitá skladajú. Vytvorte vlastný zoznam najväčších hrozieb podľa vás a priradte jednotlivé ekologické problémy k obrázkom. (Príloha A, B)

Prvým krokom je, že žiaci si majú osvojiť významy niektorých pojmov- (erózia pôdy – priemyselné odpadové plyny – prírodné katastrofy – El Nino – klimatické zmeny – znečistenie vody – skládky odpadu – ničenie lesov – vzostup vodnej hladiny – spotreba energie – zmena morských prúdov – znečistenie chemikáliami – vymieranie druhov – nedostatok vody – génové technológie). Na to im slúžia obrázky (Príloha B) a pojmy, ktoré majú priradiť. Pri práci s pojмами upozorňujem žiakov na to, aby nesiahali automaticky po slovníkoch, ale pokúšali sa najprv odhadnúť význam slov pomocou

stratégií ako je rozklad zloženého slova, slovo cudzieho pôvodu, slovo v kontexte, v tomto prípade priradenie k obrázku. V ideálnom prípade slúži slovník len na potvrdenie správneho uvažovania. Slovník by mal byť posledným krokom, nie prvým. Žiaci pracujú vo dvojiciach.

- Kontrola. Spoločná práca.

Spoločne hromadne porovnáme priradenie pojmov k jednotlivým obrázkom. Môžeme postupovať po poradí obrázkov, to je náhodné, alebo môžeme postupovať tak, že začneme obrázkami a pojmami, ktoré sú ľahké a jednoznačné. Tento postup kopíruje aj stratégiu práce vo dvojiciach, kedy žiaci postupujú takisto od jednoznačného k náročnejšiemu a postupne prídu až posledným pojmom a obrázkom (ktoré im zvýšia). Spoločne týmto postupom zvyčajne žiaci správne priradia všetky pojmy, hoci sú viaceré jazykovo náročné, sú to odborné termíny. Problém El Nina nie je v našich zemepisných šírkach veľmi známy, preto som volila obrázok, ktorý napovedá riešenie. Štatistika je autentickým neupraveným materiálom o problémoch životného prostredia v celosvetových rozmeroch. Vhodne volený obrázok jednoducho rieši tento problém. Neignoruje ho, ale ani nepriťahuje viac pozornosti ako je mojím zámerom. Pri spoločnej kontrole danej úlohy sa vždy našiel žiak, ktorý o fenoméne El Nina počul a téma sa dá uzavrieť aj konštatovaním, že tento prírodný úkaz počasie v Európe výrazne neovplyvňuje. Nasleduje ďalší krok:

- Vyberte 3 problémy, ktoré podľa Vás budú v nasledujúcich rokoch najväčšími ohrozovať život na zemi. Krátko zdôvodnite. Práca vo dvojiciach.
- Výsledky prieskumu. Práca pri tabuli.

Na tabuľu prvá dvojica napíše svoj výber (píšu pod seba, nie v riadku) a pridá každému heslu čiarku. Ďalšia dvojica dopíše svoje heslá, ak už sú napísané na tabuli, tak len pridá čiarky. Takto pokračujú ostatní. Týmto spôsobom môžem urobiť rýchly prieskum v triede (aj pri rôznych iných témach) a precvičíme aj písanie novej slovnjej zásoby.

Zhrnutie

Až na záver hodiny dostanú do rúk obrázky so štatistikou: „200 expertov na životné prostredie z viac ako 50 krajín sa pýtali na najväčšie ekologické problémy v nasledujúcich 100 rokoch“, ktorú vytvorili odborníci na oblasť životného prostredia pre porovnanie. Žiaci si ju pozrú a môžu prípadne okomentovať štatistiku alebo výsledky v triede. Ak ostane čas, môže sa téma zúžiť na Slovensko. Čo trápi Slovensko, poprípade, ktoré problémy sa nás vôbec netýkajú, či také existujú.

2.1 Práca na stanovištiach - pokyny

Forma: Samostatná práca

Na ďalších hodinách už nasleduje učenie na stanovištiach a teda individuálna práca. Učenie sa na stanovištiach je pomerne nová a neznáma metóda, ktorú je možno využiť pri výučbe nemeckého jazyka. Dala by sa prirovnať ku kruhovému tréningu v športe a na telesnej výchove, kde sa táto metóda používa už dlhé roky. Športovci, žiaci absolvujú na jednotlivých stanovištiach súbory rôznych cvičení, podľa pokynov trénera, učiteľa vo vlastnom poradí, vlastným tempom, často podľa individuálnych potrieb. Tieto súbory cvičení majú svoj cieľ.

Podobný princíp môže fungovať aj na vyučovaní, dá sa použiť na rôznych predmetoch. Ja ho využívam na hodinách nemeckého jazyka. Ako som už spomínala, táto metóda je nová nielen čo sa týka žiakov ale aj učiteľov. Preto je okrem úvodnej motivácie veľmi dôležité jasne a zrozumiteľne vysvetliť žiakom nielen čo sú očakávané ciele a výstupy ale aj pracovné postupy. Oboznámenie žiakov s touto metódou je zásadným predpokladom pre neskoršiu samostatnú prácu, schopnosť si ju premyslieť, naplánovať, realizovať a dopracovať sa k výsledkom. Tento projekt je rozsiahly čo sa týka času, širokej, náročnej a odbornej témy a aj metód, ktoré sú nové. Preto by som veľmi odporúčala kolegom vyskúšať si túto metódu učenia na stanovištiach v menšom rozsahu 2-3 vyučovacích hodín.

Jedným zo znakov učenia sa na stanovištiach je skutočnosť, že vyučovacia miestnosť musí byť inak upravená ako pri tradičnom type vyučovania. Lavice a stoličky musia byť poukladané do skupín - sú to stanovištia, pri ktorých sú stoličky a ku ktorým je voľný prístup zo všetkých strán. Na stoloch sú poukladané materiály, každé stanovište je samostatnou jednotkou. Veci, ktoré sú na stanovištiach, žiaci nesmú brať preč. Zároveň dostanú do rúk pracovné listy s úlohami, ktoré majú na jednotlivých stanovištiach riešiť. Na prvom liste sú zásady a pokyny, ako má žiak pracovať. Je veľmi dôležitý!!! Na ďalších sú už konkrétne zadania, úlohy a otázky. Tie by mal žiak na jednotlivých stanovištiach vypracovať, keď nimi prejde.

Prvý list s pokynmi zvyknem jasne a zrozumiteľne vysvetliť. Zvlášť upozorním na niektoré zásady a na skutočnosť, že na danú prácu majú vyčlenený čas, ktorý si musia naplánovať tak, aby všetko stihli, popr. zväžili, ktoré činnosti budú robiť doma (napr. projekt) a čo v škole. (Príloha C)

- Pozrite si všetky stanovištia KLÍMA – VODA – ČO MOŽEM UROBIŤ JA PRE ŽIVOTNÉ PROSTREDIE – LES – ROZNE a pozrite si pracovné listy s úlohami
- Zvoľte si ľubovoľné stanovište a začnite. Poradie stanovišť a úloh nie je dôležité.
- Vyberte si úlohu. Poradie nie je dôležité.
- K stanovišťu alebo k úlohe sa môžete vrátiť a urobiť ju neskôr znova.
- Vy si plánujete činnosť a vy určujete svoje pracovné tempo.
- Myslite na to, kedy máte byť hotoví.
- Je na Vás, čo a koľko urobíte doma.
- Vašou úlohou je - splniť zadania, ktoré máte vo vašich pracovných listoch
- Materiály zo stanice nikam neberte!!!
- So svojimi spolužiakmi môžete veci konzultovať, avšak len po nemecky. Nerušte však ostatných spolužiakov
- Ak sú všetky miesta na jednom stanovišti obsadené, vyberte si iné stanovište a pracujte tam
- Zapisujte si všetky nové slovíčka, doplňte členy. Zaveďte si extra papier na novú slovnú zásobu
- Keď pracujete na internete s videami, pozrite si ich najprv bez prerušenia. Potom si ich pustite toľkokrát, koľkokrát je treba. Použite sluchátka, alebo počúvajte veľmi potichu
- Činnosti striedajte!!! Posluch, písanie, čítanie, internet, tvorba projektu
- Ak robíte webovú rešeršu, vyhľadávate pojmy na internete. Ak máte čas, môžete si takto vyhľadať aj ďalšie veci, ktoré s touto témou súvisia.

- Vo vašich pracovných listoch s úlohami máte na konci niektorých stanovišť viacero ďalších doplnkových zaujímavých materiálov, ktoré súvisia s témou. Úlohy sú nepovinné, pozrite si ich ak máte záujem, čas a chuť.
- Ak ste na internete a stretnete sa so zaujímavými videami, obrázkami, textami, piesňami, prezentáciami, štatistikami, ktoré súvisia s témou životného prostredia, poznačte si ich (adresy). Na záver projektu si môžeme tieto veci všetci spoločne pozrieť.

Pedagogický komentár ku pokynom:

Pozrite si všetky stanovištia a pozrite si pracovné listy s úlohami- Je dôležité, aby žiaci získali predstavu, čo majú robiť. Jednotlivé stanovištia Klíma – Voda – Čo môžem urobiť ja pre životné prostredie – Les – Rôzne - majú výrazné nápisy a pri nich sú zdroje informácií, počítače aj ilustračné obrázky. To pripravuje učiteľ. Žiaci majú v rukách listy s úlohami, ktoré majú splniť, na stoloch sú materiály, kde majú hľadať odpovede. Zdroje informácií sú rôzneho charakteru. Sú to texty, obrázky a videá väčšinou z you tube ale aj iné. Na každom stanovišti majú 2-3 počítače, ktoré majú pripojenie na internet. Ja robím tento projekt v počítačovej miestnosti, kde sú stoly po celý čas uložené v skupinkách, to znamená, že odpadá každodenné ukladanie stolov do skupín a na konci zase späť do pôvodného stavu. Ďalšou výhodou je, že žiaci u nás majú hodiny nemčiny v troj-, štvor- alebo päťhodinových blokoch, takže môžu pracovať naozaj intenzívne. Ešte lepšie je, ak je tomu venovaný napr. celý projektový týždeň.

Zvoľte si ľubovoľné stanovište a začnite. Poradie stanovišť a úloh nie je dôležitý.

Vyberte si úlohu. Poradie nie je dôležité.- Po úvodných pokynoch pracujú žiaci sami. Je na nich ako, čo, kedy. Volia si aj poradie stanovišť aj poradie úloh. Stanovištia sú od seba nezávislé a takisto úlohy na nich. Čo sa týka úloh na pracovných listoch, nejaké poradie úloh tam musí byť, ale nie je vôbec dôležité. Môžu začať videom alebo ktorýmkoľvek textom, úlohou. Zo začiatku to môže byť trochu mätúce, ale žiaci si rýchlo zvyknú a nemajú s tým problém. Takisto nie je dôležité, či začnú témou VODA alebo LES alebo iné.

K stanovištiu alebo k úlohe sa môžete vrátiť a urobiť ju neskôr znova. To sa niekedy stáva na začiatku, neskôr už žiaci pracujú efektívnejšie..

Vy určujete svoje pracovné tempo

Myslíte na to, kedy máte byť hotoví

Je na Vás, čo a koľko urobíte v škole a doma. Tieto pokyny sú na jednej strane veľmi motivujúce, žiak rozhoduje o svojej činnosti. To zvyknú žiaci hodnotiť vysoko pozitívne a počas projektu som nemala problém s pracovnou disciplínou a s nasadením žiakov. Žiaci dostali pokyny, priestor a čas a sami riadia svoju činnosť tak ako je to aj v reálnom živote pri projektovej činnosti, kedy sú relevantné - dodržaný termín a výsledky. Cesta a spôsob ma temer „nezaujímá“. Preto je veľmi dôležitá aj fáza kontroly a musí jej byť venovaný primeraný priestor, tak ako som to už v teoretickej časti spomínala a ešte sa jej podrobnejšie budem neskôr venovať. S tým súvisí cieľ:

Vašou úlohou je splniť zadania, ktoré máte vo vašich pracovných listoch. Niektoré úlohy sú jednoduché, len výber áno/nie, niektoré úlohy sú ťažšie aj čo sa týka miery otvorenosti

aj čo sa týka zdroja. Práca s autentickými neučebnicovými textami je náročná, ale tam sa v značnej miere obťažnosť pôvodného textu dá znížiť zadaním jednoduchších úloh a využitím správnych stratégií čítania, s ktorými sú už žiaci oboznámení. Na druhej strane skutočnosť, že pracujú s reálnym autentickým populárnym, populárno-odborným materiálom a dokážu mu porozumieť a spracovať ho pôsobí veľmi stimulačne nielen pri danom projekte ale všeobecne pri osvojovaní si cudzieho jazyka, je určite prínosom k „jazykovému sebavedomiu“ žiaka. Jedným z cieľov tohto projektu je naučiť žiakov nebáť sa pracovať a s reálnymi materiálmi aj na odborné témy. Niektoré úlohy sú časovo náročné a pre niektoré je dôležitá napr. kreativita.

So svojimi spolužiakmi môžete veci konzultovať, avšak len po nemecky. Nerušte ostatných spolužiakov. Ako som už spomínala, táto fáza projektu je individuálna práca, žiaci však môžu spolu veci konzultovať. Samozrejme môžu osloviť aj učiteľa s akýmkoľvek problémom, v tejto fáze som však len poradcom, do práce, pokiaľ ma neoslovia, nezasahujem. Ja mám s „pracovnou disciplínou“ počas práce na projekte veľmi dobré skúsenosti. Napriek naozaj veľkej miere pre slobodné rozhodovanie ju práve preto nezneužívajú (taká je moja skúsenosť), faktorom, ktorý určite pozitívne ovplyvňuje pracovné nasadenie žiakov je aj výber materiálov, zdrojov informácií, s ktorými žiaci pracujú. Jedným z veľmi dôležitých kritérií je, aby boli pre žiakov zaujímavé. Téma životného prostredia je téma zo života, aktuálna, týkajúca sa všetkých. Pre túto problematiku existuje množstvo materiálov. To množstvo je napr. na internete tak obrovské, že môže byť napr. pre učiteľa, ktorý chce niečo vybrať a nemá presnú predstavu a kritériá na výber až kontraproduktívne. Môj pôvodný výber podliehal jednak požiadavke témy - Klíma – Voda – Čo môžem urobiť ja pre životné prostredie – Les – Rôzne. Potom mi šlo o mieru jazykovej obťažnosti a odbornosti, aktuálnosti a potom aj istej vekovej primeranosti, plus či sú veci zaujímavé podané. Niektoré pôvodné materiály, s ktorými som začala robiť tento projekt pred piatimi rokmi som postupne obmenila, viaceré ostali. Niektoré zastarali, niektoré materiály zmizli z internetu, nové sa objavili. Okrem toho som na záver vždy vyhodnocovala so žiakmi materiály, s ktorými pracovali a podľa toho ich zaradila alebo vyradila. Jednou z ich úloh, hlavne pri webových rešeršiach a videách je všimnúť si a zapamätať zaujímavé linky, obrázky, informácie, štatistiky, videá, s ktorými sa pri práci stretnú. Na záver projektu sa týmto veciam venujeme a musím povedať, že ak sa stretnú s pozitívnym ohlasom u ostatných žiakov (a spĺňajú aj moje kritériá) tak ich spracujem a ďalší rok použijem na stanovišti. Preto aj táto moja osvedčená pedagogická skúsenosť môže kolegom slúžiť ako štartovací materiál, ktorý si môžu postupne obmeniť a prispôbiť si svojim žiakom, svojim podmienkam a možnostiam.

Ak sú všetky miesta na nejakom stanovišti obsadené, vyberte si iné stanovište a pracujte ta. Ako som už spomínala, ja pracujem v našej škole v miestnosti, kde už sú stoly a stoličky poukladané do skupín. Trieda má kapacitu asi pre 24 žiakov. Na každom stanovišti sú cca. 4 stoličky, 5 stanovišť (niektoré sú neobsadené). Počet stoličiek pri jednom stole/stanovišti by mal zodpovedať počtu úloh, to znamená, ak sú na danom stanovišti 4 úlohy, tak teoreticky tam môžu pracovať 4 žiaci a teda potrebujeme 4 stoličky, to je asi ideálny stav. Žiaci musia v tomto ohľade trochu plánovať a aj z tohto dôvodu nemôžu začať všetci rovnako na jednom stanovišti.

Zapisujte si všetky nové slovíčka, doplňte členy. Zaved'te si extra papier na novú slovnú zásobu. Téma životného prostredia, jeho ochrany je čo sa týka slovnej zásoby naozaj rozsiahla a pri práci s autentickými textami a materiálmi aj veľmi náročná. Je to

interdisciplinárna téma a často ide odbornú terminológiu. Na efektívnom spôsobe spracovania slovnej zásoby ešte stále pracujem. Slovná zásoba, ale aj gramatické, syntaktické štruktúry sú obtiažne. Cieľom projektu nie je ale jazyková ale obsahová, významová stránka problematiky životného prostredia, preto istá miera ovládania nemeckého jazyka (úroveň B1) je potrebná a zároveň dáva predpoklad porozumenia spracovávaného materiálu. Na to, aby žiaci neskĺzli len do neustáleho listovania v slovníkoch alebo vyhľadávania na internete, je potrebná istá miera kooperácie medzi nimi. Jednou z možností pridať ku každému stanovištiu veľký čistý papier (A3 a viac) a žiaci, ktorí pracujú na danom stanovišti si slovíčka, ktoré vyhľadali pre seba zároveň zapíšu aj na tento papier, aby tí, ktorí prídu po nich, už túto činnosť nemuseli opakovať. Tí, ktorí pracujú na stanovišti ako prví majú práce viacej, ale už na ďalších miestach je toho menej. Táto metóda má svoje úskalía. Žiaci jednak zabúdajú písať slovíčka dvakrát, (je to aj trochu otravné), jednak prepisujú slová s chybami, zabúdajú na členy, píšu nečitateľne. Ďalšia možnosť je, že sa dohodnú na nejakom efektívnom spôsobe medzi sebou, je to na nich. Ako som spomínala, na tejto časti ešte pracujem. Pri práci so slovnou zásobou je dôležité, aby si zapisovali novú lexiku v štruktúrach nie osamotene, aj to znamená veľa rutínnej práce s prepisovaním.

Keď pracujete na internete s videami, pozrite si ich najprv bez prerušenia. Potom si ich pustite toľkokrát, koľkokrát je treba. Použite slúchadlá, alebo počúvajte veľmi potichu. Prácu s videami považujú za zaujímavú a vybrané videá hodnotia veľmi pozitívne. Sú to laické videá, aj videá vytvorené odborníkmi a zvyknú zaujať. Pri práci majú študenti možnosť použiť slúchadlá, ale niekedy počúvajú aj bez slúchadiel veľmi potichu, pokiaľ je to jedno alebo dve videá vo veľkej miestnosti tak to neruší a tvorí to celkom zaujímavú cudzojazyčnú kulisu, tak ako napríklad rádio. Je to vec miery, vzájomnej tolerancie a dohovoru.

Činnosti striedajte!!! Posluch, písanie, čítanie, internet, tvorba projektu. Projekt životné prostredie je časovo rozsiahly. Treba striedať jednak aktivity – písanie, čítanie, posluch, jednak zdroje – texty na papieroch a napr. videá na you tube, takisto receptívne a produktívne činnosti, aby sa napr. nestalo, že jeden deň robí žiak všetky videá na všetkých stanovištiach. Práca s počítačom je pomerne dosť. Treba ich na to upozorniť, ale v konečnom dôsledku je to ich rozhodnutie ako postupovať v práci.

Vo vašich pracovných listoch s úlohami máte na konci niektorých stanovišť viacero ďalších doplnkových zaujímavých materiálov, ktoré súvisia s témou. Úlohy sú nepovinné, pozrite si ich ak máte záujem, čas a chuť. Pri vyhľadávaní a príprave materiálov na jednotlivé stanovištia som sa stretla s veľkým množstvom veľmi zaujímavých vecí, ktoré nie je možné všetky zaradiť do projektu, preto som ich umiestnila na koniec stanovišťa ako nepovinné doplnujúce informačné zdroje. Ide predovšetkým o linky k videám. K materiálom nie sú úlohy, nie sú didakticky upravené. K metóde práce na stanovištiach patrí aj istá miera dobrovoľnosti, žiak má priestor pre vlastné rozhodnutia. Časť materiálov si môže ale nemusí vybrať, je to jeho rozhodnutie. Ak ho téma zaujme, tak sa jej venuje viac.

Ak robíte webový rešerš, vyhľadáвате pojmy na internete. Ak máte čas, môžete si takto vyhľadať aj ďalšie veci, ktoré s touto témou súvisia. Ak ste na internete a stretnete sa so zaujímavými videami, obrázkami, textami, prezentáciami, štatistikami, ktoré súvisia s témou životného prostredia, poznačte si ich (adresy). Na záver projektu si môžeme tieto veci všetci spoločne pozrieť. V záverečnej fáze projektu venujem čas jednak na

vyhodnotenie práce, na názory a pripomienky k materiálom, s ktorými žiaci pracovali a jednak dostanú žiaci priestor na doplnenie o veci, ktoré našli napr. na internete k daným témam. Svoju voľbu na záver najprv stručne opíšu, zdôvodnia. Internet nie je podmienkou (môžu to byť aj príspevky v časopisoch, knihy, ktoré majú doma, obrázky, alebo správy), ale väčšina študentov prichádza práve s materiálmi z internetu, ktoré ich zaujali: zaujímavé linky, obrázky, informácie, štatistiky, videá, pesničky. Čo sa týka aktuálnych správ, ekologické katastrofy sú (žiaľ často) súčasťou svetových titulok a žiaci tým, že sa tou témou intenzívne zaoberajú v škole aj doma, tak sa stávajú vnímavými pre túto problematiku, čo je veľmi dôležitá skutočnosť a jeden z cieľov tohto projektu. Zaradenie aktuálnych správ do vyučovacieho procesu, prepojenie školy a skutočného života pôsobí veľmi stimulujúco a má mať svoje miesto aj v tomto projekte. Čo sa týka postupu učiteľa, ťažko tu je predkladať nejaký pevný scenár pre veci, ktoré sú momentálne aktuálne, ale zajtra prídu ďalšie. Považujem však za dôležité vyhradiť hoci aj malý priestor pre tieto správy a oceniť, ak žiaci takéto udalosti zachytili a prepojili si so školou, ktorá nemá byť odtrhnutá od života.

2.2 Stanovištie - Klíma

Žiaci dostali do rúk zásady Ako pracovať na stanovištiach (Príloha C), zoznam všetkých úloh (Príloha D) kvôli prehľadnosti a hlavne pracovné listy s úlohami k jednotlivým stanovištiam a začínajú samostatne pracovať. Ako už bolo spomenuté, prezrú si všetky stanovištia, to znamená voľne chodia od stanovišťa ku stanovištiu. Sami si určia koľko času venujú úvodnému prehľadu. Pozrú si zadania a rozhodnú sa. Žiak začne napr. na stanovišti- KLÍMA. (Príloha E) Pozrie si materiály, zapne počítač a vyberie si jednu z úloh:

- *LETÁK GREENPEACE: Tak zachránime klímu*
- *VIDEO: Klimatické zmeny (Spiegel online)*
- *TEXT: Prirodzený skleníkový efekt*
- *TEXT: Kodaň*

LETÁK Greenpeace: Tak zachránime klímu

http://www.greenpeace.de/fileadmin/gpd/user_upload/themen/klima/Verbraucherra_tgeber_Klimaschutz.pdf

Charakteristika materiálu:

Tento text je tak ako väčšina materiálov v tomto projekte autentickým propagačným letákom jednej z najznámejších svetových organizácií bojujúcich za ochranu životného prostredia - hnutia Greenpeace. Tak ako pri ostatných úlohách ani tu som neupravovala autentický materiál, ale skôr prispôbovala úlohy. Leták ku kampani má zvyčajne za úlohu opísať v jednoduchých heslách stav vecí, pomenovať problémy a vyzvať k zmene. Podpornú funkciu majú obrázky. Preto je použitie letáku z kampane vhodným materiálom aj vo vyučovaní cudzieho jazyka. Je pomerne stručný a obrázky, ilustrácie alebo piktogramové ilustrácie napomáhajú porozumeniu textu. Leták a informácie v ňom informujú o probléme zmien svetovej klímy, ktorej pôvodcom je (má byť) človek, resp. produkcia CO₂, ktorá súvisí s činnosťou moderného človeka. Leták pomenúva problém, jeho príčiny a vyzýva ku konkrétnym zmenám, ku krokom, ktoré môže urobiť každý jednotlivec v každodennom živote.

Pedagogický komentár:

Tento materiál je dosť rozsiahly, jazykovo pomerne náročný a obsahujúci viacero tém, ktoré presahujú kapitolu o klíme. Snažila som sa pri zostavovaní úloh, aby tieto skutočnosti našli odraz v charaktere úloh. Ide najprv o globálne porozumenie, kedy si žiak prečíta text a pozrie si obrázky, ktoré napomáhajú porozumeniu. Pri druhom čítaní ide o selektívne čítanie. Obrázky mu pomáhajú pri orientovaní sa v letáku a napomáhajú rozvoju stratégie selektívneho čítania, kedy žiak už hľadá konkrétne miesta v texte s informáciami, ktoré potrebuje zistiť. Žiak nepotrebuje rozumieť všetko. Leták ma pomerne veľa strán a to je práve paradoxne jeho výhoda. Väčšina žiakov začne pri práci na tomto texte hľadať každé neznáme slovíčko. Skôr alebo neskôr však prídu na to, že tak rozsiahly text celý prekladať nemôžu, zabralo by im to príliš veľa času a teda musia postupovať inak, naozaj sa zamerať na nájdenie odpovedí na úlohy, čiže selektívne čítanie. Silná potreba rozumieť vždy každé slovo, je jedným zo „zlozvykov“ mnohých, ktorí sa učia cudzí jazyk. Práve preto som sa vedome rozhodla, že nepripravím k tomuto pomerne náročnému textu žiadnu extra slovnú zásobu. Žiaci postupne ustúpia od neustáleho listovania v slovníku alebo vyhľadávaniu v internetovom prekladači a začnú sa zameriavať viac na informácie, obsah a úlohy. V pokynoch majú, že nemusia všetko doslova rozumieť, ich úlohou je nájsť odpovede v texte. Úlohy sú zamerané opäť na ťažiskové pojmy, fakty alebo jednoduché súvislosti. Sú tam aj úlohy, kde žiak píše otvorené odpovede. Týka sa to však oblasti úspor energie v obývačke, pracovni, kuchyni, v kúpeľni, opatrenia na úsporu pri vykurovaní alebo aký dopad má zvolený cestovný prostriedok na životné prostredie. To sú skutočnosti, ktoré žiak už väčšinou pozná a tak je pri týchto úlohách cieľom práca so slovnou zásobou. V závere je krátky projekt. Žiak má pripraviť plagát k nejakej environmentálnej kampani, ktorú si sám vymyslí. Cieľom je aktívne použitie novej slovnej zásoby v kreatívnej činnosti akou je tvorba bulletinu. Je to samostatná práca nie veľkého rozsahu, pričom sa cení nápad a originalnosť. Žiak vyberá a formuluje vety, výzvy a heslá a vyhľadáva primerané obrázky, poprípade sám ilustruje, alebo tvorí koláže. Pri tejto práci je dôležitá nielen jazyková ale aj vizuálna stránka. Ako som spomínala, dôležitá je nápaditosť, schopnosť osloviť a zaujať tak jazykovými ako aj obrazovými prostriedkami.

Čo sa týka samotného obsahu, niektoré skutočnosti sa opakujú v materiáloch na jednotlivých stanovištiach ale aj medzi nimi. Napr. časť letáku Greenpeace sa venuje tomu, ako môže jednotlivec prispieť k zlepšeniu stavu prostredia. To je aj témou stanovišťa - Čo môžem urobiť ja pre životné prostredie. Problematika skleníkového efektu sa objavuje vo viacerých materiáloch. Nie je to na škodu, pretože sa tu menia zorné uhly a jav sa opakovane objavuje vo viacerých podobách a je to aj akési opakovanie.

- VIDEO: Klimatické zmeny (Spiegel online)

<http://www.spiegel.de/wissenschaft/natur/multimedia-special-hier-kippt-das-weltklima-a-666049.html>

Charakteristika materiálu: Jednou z atraktívnych častí projektu je využitie krátkych populárno-náučných videí na vyučovaní z rôznych internetových stránok, ktoré sú vytvorené profesionálmi. Čo sa týka témy životného prostredia sú to napr. stránky Goetheho inštitútu, Deutsche Welle, kde sú materiály aj didakticky spracované, alebo sú to rôzne printové médiá. Existuje obrovské množstvo veľmi podnetného materiálu,

ktorý si však učiteľ musí ďalej spracovať sám. Ja osobne rada čerpem k rôznym témam z internetových stránok mienkotvorného nemeckého týždenníka Spiegel. Pri zadaní do vyhľadávača google - Klimawandel spiegel online - má záujemca možnosť si prečítať veľmi zaujímavé a odborne spracované príspevky k danej problematike. Je ich mnoho a sú nanajvýš aktuálne. Odtiaľ som čerpala aj ja. Ďalším zdrojom krátkych videí je youtube, ktoré sa teší u mladých ľudí veľkej obľube a prácu s ním pozná asi každý mladý človek. Youtube nemusí byť len zdrojom zábavy (hlavne hudba a zábava) ale aj informácií, napr. k témam životného prostredia. Časť týchto videí je vytvorená amatérmi, ale tým získavajú istý ľudský rozmer a táto „ľudová“ tvorba je rozhodne materiálom s pozitívnym vnútorným potenciálom, ktorý môže svojím obsahom osloviť mladého človeka.

Pedagogický scenár:

Pod danou adresou nájde žiak 7 videí k téme klíma. Cieľom je rozvinúť u žiakov schopnosť porozumieť odbornej problematike, kedy jazyk už nie je cieľom, ale jazyk sa stáva nástrojom na zvládnutie nejakej odbornej problematiky. V tejto úlohe ide o to, aby žiak dokázal porozumieť zásadným mechanizmom fungujúcim v klimatických zmenách na základe opakovaného počúvania a pomocou podporných obrazových materiálov. Vedľa videa je ešte sprievodný text, ktorý zhruba zodpovedá sprievodnému slovu. Úlohy (Príloha E) však žiak vyrieši na základe počúvania. Podľa pokynov v pracovnom liste si dá slúchadlá, pozerá video a počúva sprievodné slovo. Úlohy vo videu môžu byť zamerané na zvukovú alebo/aj na obrazovú stránku. V tomto videu je ťažisko v sprievodnom hovorenom komentári, obrázky majú podpornú funkciu ilustrovať a emočne zaujať.

- *1.video - Ako bude vyzerat' naša Zem o 100 rokov* *0:56 min.*

Žiak má za úlohu napísať otázky, ktoré komentátor dáva. Otázok je zhruba 5 a úlohou žiaka je zaznamenať aspoň tri z nich. Je to typ otvorenej úlohy, ktorá slúži nácviku poslušnosti s porozumením ako jednej z kľúčových komunikatívnych zručností pri osvojovaní si cudzieho jazyka.

- *2. Video – Klimatické zmeny – len strašidlo?* *1:23 min.*

Tu sú úlohy s výberom možností áno/nie. Ide tu o globálne porozumenie problematiky klimatických zmien. V ďalšom videu ide o selektívne porozumenie počutého textu. Použité sú tu rôzne typy úloh od uzavretých s jednoduchým výberom možností až po otvorené. Časť odpovedí sú kľúčové odborné termíny, ktoré sú ťažiskové v danej problematike, pričom som pri tvorbe úloh postupovala tak, aby sa dali použiť aj po čase ako poznámky k problematike životného prostredia. Napr. slnko je – majú doplniť pojmy: elektrárň, kúrenie a žiarovka. (Kraftwerk, Heizung, Glühbirne). Otvorený typ úlohy je napríklad zadanie: *V ktorom aute je v lete teplejšie, v striebornom/bielom alebo čiernom a prečo? Porovnajte biely sneh s tmavou hladinou mora v Antarktíde.* Je to úloha zameraná na obsah, pri ktorej žiak pracuje s faktami a jazyk je „len“ nástrojom na vyjadrenie sa. Podobné štruktúrované úlohy sú aj v ďalších videách.

- *Čo hrozí Nemecku?* *4:06 min.*
- *Raj potápajúci sa do mora* *2:35 min.*
- *Nádej vo večnom ľade* *3:32 min.*

Všetky tie videá majú vyznačený aj čas trvania, pričom platí zásada, že práca na úlohách, ktoré sú k filmu pripravené, má približne zodpovedať dĺžke filmu.

- *Grafika: Tu sa mení svetová klíma*

Posledná časť tejto časti nie je klasické video ale interaktívna grafika, na ktorej sú interaktívne body na mape sveta. Po stlačení týchto červených bodov sa objavia informácie k daným klimatickým javom. Tieto klimatické problémy sú už značne špecifické a idú pomerne do hĺbky, ktorá nie je cieľom tohto projektu. Hĺbka, do akej sa žiaci tejto grafike chcú venovať je na nich. Záleží to od ich záujmu, od času, ktorý majú na všetky úlohy v celom projekte a od ich osobných preferencií. Problémy ako permafrost, sahelská zóna, borealské ihličnaté lesy a ďalšie sú témy, ktoré sa nás „priamo“ netýkajú, nie sú ani v povedomí slovenskej verejnosti a sú už záležitosťou pre odborníkov. Pretože som nechcela úplne obísť túto grafiku, zvolila som jednoduchú otvorenú úlohu. Majú si vybrať jeden z problémov, urobiť k nemu webový rešerš, to znamená žiak si zadá do internetového vyhľadávača jeden z pojmov a výstupom má byť: Vysvetlite päťročnému dieťaťu, čo znamená napr. El Nino. Úloha to môže byť ťažká, pretože každé zjednodušenie takých komplexných javov ako sú klimatické zmeny má v sebe skryté záludnosti. Na druhej strane dokázať vysvetliť veci napr. päťročnému dieťaťu znamená schopnosť odlíšiť dôležité od menej dôležitého, neskrývať sa za cudzie odborné výrazy a vedieť vyjadriť podstatné. Základným predpokladom pre učenie druhých spočíva vo vlastnom pochopení nejakého javu. Ak to vieme vysvetliť inému človeku, tak tomu rozumíme (alebo by sme aspoň mali rozumieť ☺). Legitímnosť požiadavky, aby to urobili pre malé dieťa spočíva v tom, že neopíšu prvú charakteristiku napr. z wikipédie, ale musia sa pokúsiť pretransformovať to do jednoduchšieho jazyka a teda na svoj obraz. Ide o produktívnu úlohu. V celom projekte nejde o osvojenie si jazykovo náročných konštrukcií v odbornej téme, ale schopnosti pracovať s odborným zdrojom informácií a dokázať vyprodukovať aktívne výstupy. Formuláciu: Vysvetlite päťročnému dieťaťu.... počujú moji žiaci často pri mnohých príležitostiach a veľmi sa mi osvedčia.

- TEXT- Prirodzený skleníkový efekt (Príloha E)

<http://projekte.renekreupl.de/klimawandel/treibhauseffekt.php>

Pedagogický komentár:

Žiak postupuje bežným spôsobom podľa pokynov. Má si prečítať text, vyhľadať slovíčka a zapísať si ich. Ak sa skupina dohodla, že budú spolupracovať pri spracovávaní slovnej zásoby tak to urobí podľa dohovoru, napr. vypíše novú lexiku na extra A3 papier, ktorý je na stanovišti na to určený, aby tí ktorí budú pracovať po ňom mohli to využiť. Prvou časťou úlohy je priradiť k jednotlivým častiam textu nadpisy. Táto úloha vyžaduje globálne porozumenie, to znamená môže byť vhodným vstupom do problematiky klímy a skleníkového efektu. Potom nasledujú úlohy IV. – VIII. Zamerané na obsah a na selektívne porozumenie textu, kde žiak selektívne vyhľadáva odpovede na otázky. Úloha IX. je produktívna, vyžaduje si vlastný laický názor, pre vyjadrenie ktorého bude priestor vo fáze spoločnej kontroly a vyhodnocovania. Posledná úloha je zameraná viac na jazykovú stránku. Žiaci majú preformulovať protiopatrenia na zamedzenie skleníkového efektu z tvaru pasíva, resp. nominalizačnej podoby do inej jednoduchšej podoby. Môže to byť neosobná väzba s „man“ alebo môžu sformulovať vety s konkrétnym subjektom, to znamená napísať, kto (alebo čo) by mal byť aktérom týchto zmien. Táto úloha je na prvý pohľad zameraná na jazyk ale jej splnenie vyžaduje zamyslenie sa nad obsahom. V záverečnej kontrolnej fáze spoločne riešime, komu by mali byť tieto výzvy určené. Jednoduchší spôsob riešenia úlohy je napríklad vytvorenie rozkazovacieho spôsobu.

TEXT: Prečo všetci hovoria o „Kodani“?

<http://www.faz.net/aktuell/wissen/klima/klimagipfel-in-kopenhagen-die-acht-wichtigsten-fragen-zum-klimaschutz-11451839.html>

Dôvod, prečo som vybrala tento pomerne vecný text je v tom, že pojmy Kjótsky protokol a Kodanské stretnutie sú významné pojmy, ktoré je potrebné poznať v súvislosti s témou globálneho otepľovania. Aj zadanie úloh zodpovedá vecnému charakteru článku z Frankfurkter Allgemeine. Žiaci majú zistiť, kde bola prvá zmluva uzavretá, časové údaje, platnosť. Pretože na kjótsky protokol sa odvoláva mnoho zdrojov, majú žiaci zadať tento pojem do internetového vyhľadávača a nájsť si ďalšie informácie. Aby sa v sieti nestratili, majú sa držať tzv. W- otázok (Wer, was, warum, wie), to znamená kto, čo, prečo a ako. 4. úloha je rozšírená ešte o vyhľadávanie informácií k poslednému svetovému stretnutiu v hlavnom meste Kataru v Dohe.

Fakultatívna úloha

<http://www.youtube.com/watch?v=ECdQqkYnjsM> (Katar Doha)

<http://www.youtube.com/watch?v=99yDQZ1pZ5U> (Klimawandel mal positiv)

Na záver práce na stanovišti si môže žiak pozrieť ďalšie doplňujúce materiály, ktoré súvisia s témou. Úlohy sú nepovinné, pozrie si ich ak má záujem, čas a chuť. Ide predovšetkým o linky k videám. K materiálom nie sú úlohy, nie sú didakticky upravené. Na jednotlivých stanovištiach sú rôzne úlohy, niektoré sú povinné iné nie. K tejto metóde učenia patrí aj istá miera dobrovoľnosti, žiak má tu priestor pre vlastné rozhodnutia. Pri materiáloch je kratučká charakteristika, ktorá má bližšie opísať o čom ten materiál je. Tu sa jedná o video k vrcholnému stretnutiu v hlavnom meste Kataru v Dohe, kde sa na najvyššej úrovni rokovalo o klimatických zmenách a o opatreniach, ktoré treba urobiť v súvislosti so znížením emisií CO₂. Autor videa sa zameriava na paradox, koľko CO₂ „vyprodukovalo“ samotná konferencia o CO₂. Druhé video je zaujímavé svojím „pozitívnym“ pohľadom na problematiku globálneho otepľovania.

2.3 Stanovište – Voda

Žiak môže pokračovať napríklad na stanovišti – Voda (Príloha F). Aj na tomto stanovišti tak ako na predchádzajúcom a aj na nasledujúcich sa nachádza koláž rôznych materiálov rôznej formy, zdroja a obsahu, ktoré majú spoločnú tému - Voda. Patria tu:

1. VIDEO – Kolobeh vody
2. TEXT – Voda je dôležitejšia ako ropa
3. TEXT – Vedeli ste? Prekvapujúce fakty k našej spotrebe vody
4. VIDEO - Žitný ostrov

Žiak si vyberie napríklad prácu: VIDEO– Kolobeh vody.

Adresa: <http://www.youtube.com/watch?v=bzILUUQ9LR8>

Zadá do vyhľadávača adresu a pozrie si zadanie úlohy. Jeho úlohou je určiť, v akom poradí sa podľa schémy kolobehu vody objavili slovesá – ústiť, presiaknuť, vypariť sa, nazbierať sa atď. Slovesá sú poprehadzované. Ide o počúvanie s porozumením, o schopnosť poznať a pochopiť súvislosti v rámci kolobehu vody v prírode. Zároveň sú tieto pojmy ťažiskové, čo sa týka samotnej úlohy.

TEXT: Voda je dôležitejšia ako ropa

<http://suite101.de/article/wasser-ist-wichtiger-als-oel-a121910#axzz20wo0QqNt>

Pedagogický scenár: Žiak si má prečítať celý text, ktorý obsahuje množstvo faktických informácií. Úlohou pôvodného textu je informovať čitateľa a tento zámer článku rešpektujem a pri tvorbe úloh. Žiak pracuje s informáciami, vyhľadáva ich a jazykovo spracúva do viet. (Pozri prílohu F). Je dôležité, aby vety neopisoval z textu, ale prispôbil si ich. Obdobne postupuje pri úlohe:

TEXT: Vedeli ste? Prekvapujúce fakty k našej spotrebe vody.

[http://www.wwf.de/fileadmin/fm-wwf/Publikationen-PDF/HG Wasserverbrauch 060600.pdf](http://www.wwf.de/fileadmin/fm-wwf/Publikationen-PDF/HG_Wasserverbrauch_060600.pdf)

Ide o čítanie s porozumením a na základe prečítaného má žiak sformulovať úsporné opatrenia na šetrenie s pitnou vodou. Úloha je opäť komplexná, zameraná tak na obsah a problém ako aj na jazyk. Vyžaduje sa tu od žiaka, aké vidí on možnosti riešenia, aké úsporné opatrenia by navrhol na šetrenie s pitnou vodou. V úlohe sú rozlíšené jednak subjekty, od všeobecných a neurčitých až po konkrétne - samotného žiaka. Od hypotetickej formulácie v konjunktíve až po vyjadrenie „prísľubu“ – Určite urobím (Príloha F)

VIDEO – Žitný ostrov

Charakteristika materiálu. Pri práci na tejto stanici pri bode - video Žitný ostrov je jediný krát odporúčanie, aby tento materiál spracovávali až ako posledný. Súvisí to jednak s oboznámením sa s faktami, ktoré súvisia s vodou a sú alarmujúce a jednak s novou slovnou zásobou. Tento materiál je naozaj špecifický. Video popisuje najväčšiu ekologickú katastrofu na Žitnom ostrove. Nestáva sa, aby sa na hodinách nemeckého jazyka pracovalo so slovenským slovom. Určite sa dá nájsť veľa iných materiálov, ktoré by sa tu hodili. Na „obhajobu“ môjho netradičného výberu chcem povedať, že téma životného prostredia je okrem iného aj politickou témou a väčšina ľudí má na environmentálne problémy svoj názor. Problematika Žitného ostrova ako najväčšej zásobárne pitnej vody v strednej Európe v čase, keď výhľadovo bude zdroj pitnej vody strategickou surovinou je mojou „srdcovou“ záležitosťou. Je to moje „politikum“, ktoré som začlenila do tohto projektu. Environmentálna výchova ako prierezová téma vzdelávacieho programu má za cieľ upriamiť pozornosť mladých ľudí na tieto skutočnosti, urobiť ich vnímavých a angažovaných pre problémy životného prostredia.

Pedagogický scenár:

Adresa: <http://www.youtube.com/watch?v=aPlOn77nO1E>

Žiak sa pozretím krátkeho filmu oboznámi so závažnými skutočnosťami a reaguje na ne formou článku do bližšie neurčených nemeckých/rakúskych novín. Text má vnútornú štruktúru – žiak má v článku informovať o skutočnostiach, o ktorých sa dozvedel, vysvetliť závažnosť zistených skutočností a upozorniť na veľké riziká. Článkom chce informovať a získať čitateľov na svoju stranu. Dôležitý je nadpis, ktorým má zaujať. Rozsah je asi 10-15 viet. V článku majú vyjadriť svoj názor. Čo sa týka jazykového

registra, ide o opis skutočnosti s uvedením niektorých podrobností a s rozvinutou argumentáciou. Ide o viacero spôsobilostí - vypočítať si a podať informácie, vyjadriť svoj názor, pocity a očakávania. Táto úloha má svoju jazykovú, interkultúrnu a obsahovú dimenziu. Žiak tu hodnotí objektívnosť a závažnosť informácií o probléme a komunikuje o ňom, obhajuje a zdôvodňuje. Pracuje samostatne. Súčasťou úlohy je nájsť vhodný obrázok, ktorý by dotváral celý článok. Úlohu má napísať na počítači a obrázok priložiť. Okrem jazykových kompetencií v tejto úlohe ide aj o využitie IKT vo výučbe cudzieho jazyka. Dôležitý je nadpis, ktorý je výraznejší aj vizuálne. Niektorí žiaci sa s grafickou podobou tohto článku celkom „vyhrajú“. Väčšina z nich robí túto úlohu doma. Tým, že žiaci majú úvodný materiál v slovenčine, chýba im primeraná slovná zásoba na vypracovanie úlohy – napísať článok po nemecky do novin. Na to slúži text z rakúskych novin *ÖMV dúfa vo „svoj“ ropovod na Slovensku*, ktorý obsahuje všetku potrebnú slovnú zásobu. Využitím tejto lexiky, a zvlášť hrubo vytlačených pojmov a spojení by sa žiak mal vyhnúť použitiu nevhodnej slovnej zásoby zo slovníka alebo ešte horšie z internetu. Samozrejme, že neznáme slová v nemčine si žiak môže overiť v slovníku. Adresa, kde sa nachádza text *ÖMV dúfa vo „svoj“ ropovod na Slovensku*:

[http://www.solidbau.at/home/artikel/aid/15793/Oel Transit/Die OMV hofft wieder auf ihre Pipeline in der Slowakei](http://www.solidbau.at/home/artikel/aid/15793/Oel%20Transit/Die%20OMV%20hofft%20wieder%20auf%20ihre%20Pipeline%20in%20der%20Slowakei)

2.4 Stanovište - Čo môžem urobiť ja pre životné prostredie?

TEXT: *Fluter: Gegen den Strom.* (Semsrott, 2010, s. 16)

TEXT: *Wer? Wie? Was? 2: Koláž* (Vieth, 1990, s. 64-65)

TEXT: *Blick 2 - Wer rettet die Erde?* (Fischer-mitziviris, 1997, s. 108).

Pedagogický scenár:

Žiak si má prečítať všetky tri texty, ktoré odpovedajú na otázku: Čo môžem ja urobiť pre životné prostredie? Nejde o súvislé texty, ale o koláž rôznych odpovedí. Materiály sú učebnicové texty – *Blick 2*, *Wer? Wie? Was?* a text v nemeckom časopise *Fluter*. Žiak má po prečítaní sformulovať vlastné vety, čo on sám, resp. jeho rodina robí pre životné prostredie. Vychádza z textov na stanovišti, ale samozrejme to môže rozšíriť o ďalšie príklady. Žiak má k dispozícii podporné štruktúry. (Pozri prílohu G)

VIDEO: Klimaschutz

<http://www.youtube.com/watch?v=YiCwy6YrtCE>

Emocionálne ladené zvukové amatérske video. Autor v ňom vyzýva ľudí k tomu, aby konali s ohľadom na životné prostredie a v jeho prospech. Na tieto výzvy sa koncentruje aj úloha k tomuto videu. Žiak má počúvať so zameraním na niektoré skutočnosti. Tie sa nachádzajú v druhej polovici videa. Žiak počúva a robí si poznámky. Pri samostatnej práci s videom má možnosť opakovane si prehrať niektoré sekvencie a tak zamerať svoju pozornosť na vybrané veci, ktoré sú v zadaní. Výsledkom je zachytenie, porozumenie a sformulovanie výziev autora videa k zmenám v správaní ľudí. Tých výziev je veľa (viac ako desať), stačí keď žiak zachytí, porozumie a zapíše vo forme rozkazovacích viet aspoň polovicu. Okrem jazykových zručností tu ide aj o schopnosť využívať informačné a komunikačné a prostriedky pri získavaní a spracúvaní informácií

z populárno-náučného zdroja. Cieľom úlohy je uvedenie si hodnoty, ktorú životné prostredia pre človeka predstavuje a uvedenie si individuálnej zodpovednosti jednotlivca/žiaka za stav, v akom sa príroda nachádza. Sú to výzvy jednotlivca k jednotlivcovi a v tomto kontexte amatérsky charakter videa neodporuje svojmu obsahu. Je to možnosť, ako sa môže jedinec angažovať a podporovať osvetu, ktorá je prvým predpokladom k záchrane života na zemi.

2.5 Stanovište - les

Tak ako na predchádzajúcich stanovištiach aj tu si žiak stanovište najprv prezrie, nahliadne do pracovných listov (Príloha H) a vyberie si ľubovoľný materiál. Sú tu:

TEXT: Ten pekný les je preč

<http://www.abendblatt.de/vermishtes/article712532/Der-schoene-Wald-ist-weg-Jahrhundertsturm-rasiert-die-Hohe-Tatra.html>

TEXT: Erózia pôdy

VIDEO: Ničenie lesov <http://www.youtube.com/watch?v=GGd1d8m6ei4> (2.14 min.)

VIDEO: Záchrana pre dažďový prales
<http://www.youtube.com/watch?v=WX7vKEqf1s4>

VIDEO: Amazonka - smutný vývoj (8.59 min.)

<http://www.youtube.com/watch?v=bEEWBtpcviA>

Charakteristika

Všetky tieto materiály majú spoločného menovateľa a tým je les. Jednotlivé stanovištia však od seba nie sú striktne ohraničené, témy sa prelínajú, niektoré veci sa opakujú, rozširujú, predkladajú problém z iného uhla pohľadu a tým vyjadrujú komplexný charakter témy životného prostredia. Sú tu materiály k ničeniu dažďových pralesov ako zelených pľúc zeme, zaradila som tu aj krátky novinový článok z nemeckých novín k prírodnej katastrofe v Tatrách v roku 2004. Videá sa venujú ohrozeniu dažďových pralesov

Pedagogický komentár:

Pri úlohe *Pekný les je preč* majú žiaci uhádnuť o akú udalosť sa jedná. Ide o schopnosť porozumieť textu, spájať si informácie a na základe toho dedukovať, o čo sa jedná. Potom majú jazykovo správne doplniť, vyskloňovať tvary *die Hohe Tatra*. Pomôckou im môže byť dátum – november 2004, ale mätúce môžu byť výrazy orkán a údaj, že boli dvaja mŕtvi. Ďalšia úloha je priradenie obrázkov k textom. Ide o jednoduchú úlohu, ktorá vyžaduje porozumenie textu a následne pochopenie mechanizmu erózie pôdy, ktorá je schematicky na obrázkoch znázornená.

Práca s videami má obdobný scenár ako na predchádzajúcich stanovištiach.

<http://www.youtube.com/watch?v=GGd1d8m6ei4>

<http://www.youtube.com/watch?v=WX7vKEqf1s4>

Ide o dve krátke videá, ktoré majú spoločné úlohy, (Pozri prílohu 8) sú pomerne stručné. Žiak počúva a robí si poznámky. Odpovede sú nielen v komentovanom slove, ale ťažiskové pojmy sa objavujú aj na obraze. Videá sprevádza len hudba, ktorá veľmi vhodne dopĺňa striedajúce sa obrázky. Sú tam obrazy krásnej prírody a katastrofické obrazy dôsledkov ľudskej činnosti. Žiak má možnosť opakovane si prehrať niektoré sekvencie a tak zamerať svoju pozornosť na veci v zadaní. Výsledkom je zachytenie, porozumenie a zapísanie dôležitých nových pojmov, ktoré žiak dovtedy nepoznal. Ich význam je dostatočne vysvetlený obrázkami ale zároveň s významom si žiak osvojuje emocionálny náboj, ktorý tieto videá sprostredkujú.

VIDEO: Amazonka - smutný vývoj

Adresa: <http://www.youtube.com/watch?v=bEEWBtpcviA>

Už v úvodných pokynoch má žiak uvedené, aby si pozrel najprv celé video bez prerušenia. Sporadicky na túto skutočnosť upozorňujem v pracovných listoch. Považujem to za veľmi dôležité. Film robí autor s nejakým úmyslom – okrem zábavy aj informovať, zaujať, angažovať, vziať citovo diváka do svojho sveta. Aby sa tento rozmer hoci aj krátkeho videa „nazabil“, je treba túto zásadu dodržiavať. Žiak má získať istý dojem, zorientovať sa v problematike. Čo sa týka jazyka, ide o globálne porozumenie. Použitím videí z you tube má žiak možnosť okrem jazykových zručností, získavania informácií k problematike ničenia lesov aj cvičiť svoju schopnosť využívať informačné a komunikačné technológie pri získavaní a spracúvaní informácií z populárno-náučného zdroja a o schopnosť žiaka vyjadriť svoje subjektívne stanovisko. Týka sa to úloh k poslednému videu *Amazonka - smutný vývoj*. (Príloha H). Aj tu je cieľom okrem jazykovej stránky uvedenie si hodnoty, ktorú životné prostredie pre človeka predstavuje a uvedenie si svojej individuálnej zodpovednosti za tento stav. V oblasti hodnôt ide o pochopenie významu udržateľného rozvoja ako pozitívnej perspektívy vývoja spoločnosti.

2.6 Stanovište - Rôzne

OBRÁZKY: *Čo znamenajú tieto symboly?*

VIDEO: *Erene*

ZADANIE: *Formy výziev*

Toto stanovište je tematicky rôznorodou zmesou materiálov. Hneď prvá úloha: *Čo znamenajú tieto symboly?* (Príloha I) sa zameriava na všeobecný prehľad v environmentálnej oblasti. Úloha trochu simuluje obľúbenú mobilnú aplikáciu s poznávaním symbolov a značiek. Niektoré symboly by žiak poznať mohol, patria k všeobecnému prehľadu človeka (medzinárodný znak pre recykláciu, organizáciu Greenpeace, možno WWF). Väčšina sa dá zadať cez kľúčové slová do internetového vyhľadávača a tak zistiť o aký symbol ide, či je to organizácia alebo označenie na produktoch. Žiak pracuje s počítačom, resp. vyhľadáva na internete na cudzojazyčných stránkach. Píše stručné a jednoduché charakteristiky. Môže ich odpísať doslovne zo stránky, podmienkou je, že rozumie každé slovo. Materiál so symbolmi si zo stanovišťa zoberie. (Tak ako je to napríklad na informačnom stánku). Je tam nakopírovaných toľko exemplárov, koľko je žiakov v skupine. Tento materiál si založia k svojim pracovným

listom a majú ich aj po skončení projektu. Jedna z možností, ako by výstupný „produkt“ mohol vyzeráť je aj taká, že žiaci si svoje pracovné listy s vypracovanými úlohami dajú na záver zviazať a môže im to slúžiť ako materiál plný vlastnoručne vypracovaných informácií, pojmov a rôznych zaujímavých zdrojov. Ku každej kapitole – stanovišťa si nájdú, poprípade nakreslia ilustračné obrázky a doplnia vlastné linky a postrehy. Celý materiál si potom dajú zviazať.

VIDEO: ERENE

Adresa: <http://www.youtube.com/watch?v=1sAqzF3sL0>

Pri práci s videom sa opakujú pedagogické scenáre, ktoré som už spomínala v predchádzajúcich častiach. Ide o materiál, ktorý sa venuje alternatívnym zdrojom energie a na to sú zamerané aj úlohy. Hlavnou úlohou žiaka je zachytiť, porozumieť a zapísať nové kľúčové pojmy ako sú solárna, geotermálna, veterná a iné. Opakujú sa tu pojmy ako fosílna palivá, tie sa objavujú aj na iných stanovištiach. Opakovaným počúvaním žiaci zachytia väčšinu pojmov.

ZADANIE : Formy výzvy

Žiak má podľa vzoru na papieri sformulovať výzvu spolužiakovi, ktorá sa týka témy životného prostredia. Jedná sa o výzvu na zmenu správania. (Viac jazdiť na bicykli, triediť odpad a pod.)

1. Táto úloha je zameraná predovšetkým na jazykové vyjadrenie požiadavky alebo výzvy, na jej odstupňovanie. Úlohu som vybrala z učebnice Blick 2. (Fischer-mitziviris, 1997, s. 108).

Žiaci všetky potrebné jazykové prostriedky už ovládajú, ide o rozkazovací spôsob, otázku, podmieňovací spôsob s využitím širšej slovnej zásoby. Úloha má aj kreatívny rozmer. Žiak má dokresliť alebo nájsť vhodný obrázok, ktorý vhodne ilustruje požiadavku. Vety a obrázok umiestni na extra papier formátu A4, po skončení projektu ich umiestnime na projektové panely, ktoré sú v triede.

Fakultatívna úloha:

Báseň: Zánik sveta od Franza Hohlera

Báseň Zánik sveta sa objavila vo viacerých učebniciach a je naozaj zaujímavá. Na youtube ju autor dokonca sám prezentuje.

<http://www.youtube.com/watch?v=rwdahLCcLq4>

2.7 Fáza kontroly

Potom čo žiaci prejdú všetkými stanovišťami a splnia úlohy, ktoré k nim patrili, nasleduje záverečná kontrolná časť. Cieľom tejto časti je overiť si správnosť odpovedí k jednotlivým úlohám a verifikovať dosiahnutie jazykových a obsahových cieľov. Z metodického hľadiska prevládajú počas práce žiaka na stanovištiach predovšetkým receptívne zručnosti ako je čítanie a poslech s porozumením, pričom si žiak robí

písomne poznámky a zaznamenáva odpovede do pracovných listov, ktoré sú vlastne odpoveďovými hárkami. Žiak pracuje väčšinu času individuálne, len úvodná a záverečná časť sú hromadné, poprípade práca v dvojiciach a trojiciach. V záverečnej kontrolnej fáze je hlavný dôraz na interaktívnych zručnostiach - písanie a rozprávanie. Pri písaní sa žiak stretáva s rôznymi typmi úloh – otvorenými aj zatvorenými.

Zatvorené úlohy

Kontrola zatvorených úloh je pomerne jednoduchá a nevyžaduje veľa času. Žiaci už nepracujú sami ale v skupinkách po troch a dostanú k dispozícii riešenie úloh. Majú na to jednu vyučovaciu hodinu. Uzavreté typy úloh ako sú multiple - choice úlohy, úlohy s alternatívnymi odpoveďami (áno/nie), priradovacie úlohy alebo úlohy, ktoré vyžadujú číselný údaj, fakt alebo odborný pojem si skontrolujú jednoducho. V trojiciach si spoločne prejdú aj otvorené odpovede a môžu si ich po vzájomnej diskusii doplniť (môžu ísť spoločne k stanovištu a materiál si znova pozrieť), upraviť. Na záver vždy dám priestor na prípadné otázky, nezrovnalosti pri odpovediach. Učiteľ tu má možnosť vrátiť sa na záver k veciam, ktoré on považuje za kľúčové a chce na nich ešte raz upozorniť. Je veľmi dôležité premyslieť si, aký cieľ má táto fáza kontroly- kontrolovať, opakovať, upevňovať alebo dať priestor už aj pri jednoznačných odpovediach aj na diskusiu. Žiaci sa najprv v malej pracovnej skupinke overia správnosť svojich odpovedí. Ťažisko práce je na žiakoch. Ku koncu učiteľ môže aj výberovo skontrolovať úlohy, napríklad či rozumeli symbolom pre označenie organizácií alebo výrobkov, aké sú obnoviteľné zdroje energií a pod. Na stanovišti – Voda mali za úlohu napísať článok do nemeckých/rakúskych novín k problému Žitného ostrova a stavby ropovodu cez toto chránené územie. Úlohou každej trojice je vybrať spomedzi svojich troch článkov jeden, ktorý je podľa nich najlepší. Žiaci si musia všetky tri medzi sebou prečítať a vybrať najlepší.

Otvorené úlohy

Väčší priestor na odpovede žiakov poskytujú otvorené typy úloh, kreatívne zadania a úlohy, v ktorých žiaci mali zakomponovať aj vlastné postoje. Tie sa už „kontrolujú“ a prezentujú spoločne. Úlohy:

- *Čo môžete vy urobiť pre klímu?* (stanovište – Klíma)
- *Aké opatrenia ste už urobili?* (stanovište – klíma)
- *Na čo treba myslieť pri nakupovaní?* (stanovište – klíma)
- *Čo si myslíte, ktoré z následkov (skleníkového efektu) sa dotýka priamo Slovenska?* (stanovište – klíma)
- *Pokúste sa jednoducho vysvetliť jeden z vybraných javov: permafrost, sahelská zóna, El nino, boreálne lesy a iné.* (stanovište – klíma)
- *Formulujte pokyny k šetreniu s pitnou vodou s pomocou zadaných štruktúr.*(stanovište – voda)
- *Urobte zoznam výrobkov vo vašej domácnosti, ktoré sú šetrné voči životnému prostrediu.*

Celé stanovište - *Čo môžem ja urobiť pre životné prostredie* je postavené na otvorených úlohách, v ktorých sa vyžaduje osobný postoj žiakov.

Na stanovišti – *Voda* majú žiaci napísať článok do nemeckých/rakúskych novín k problému Žitného ostrova na základe materiálu, ktorý mali na stanovišti. Kontrola

tejto úlohy má dve fázy. Ako som už spomínala, keď pracujú v trojiciach, ich úlohou je vybrať ten najlepší článok. V druhej fáze pri spoločnej práci celej triedy autor vybraného článku svoj príspevok do novín nahlas pred triedou prečíta. Tento postup sa mi veľmi osvedčil. Na jednej strane je veľmi dôležité venovať takýmto žiackym prácam priestor a čas. Avšak čítať všetky práce zaradom v skupine, kde je napr. 12 a viac žiakov je nudné, monotónne a náročné na čas. Ak učiteľ vyberá, tak je niekedy ťažké rozhodnúť sa koľko prác a od ktorých žiakov si prečítame, dobrovoľnosť má tiež svoje úskalí. Preto sa mi tento postup (keď mám veľa napísaných rozsiahlejších prác od žiakov, napríklad domáce úlohy na nejakú tému) veľmi osvedčil. Kompetencia rozhodovať a vyberať je presunutá z učiteľa na trojice, tak ako to v konečnom dôsledku zodpovedá aj princípu projektového vyučovania. Ťažisko a teda aj isté právomoci sa presúvajú z učiteľa na žiakov. Tí majú pri tejto úlohe spolupracovať ale zároveň medzi sebou aj trochu súťaž, kto postúpi ďalej. Ide tu aj o argumentovanie, presvedčanie, posudzovanie a schopnosť presadiť. Výsledkom má byť výber najlepšej práce a tú sám autor na záver prečíta. Takýmto spôsobom sa dostane istej pozornosti všetkým prácam, tým lepším aj pozornosti celej triedy a učiteľa. Dokopy sa prečíta teda 4 a viac prác, čo je vcelku primerané množstvo na to, aby dynamika vyučovacej hodiny neklesla.

Kreatívne úlohy

Kreatívnym úlohám sa venujem úplne na záver.

- *Urobte plagát ku kampani k životnému prostrediu*
- *Formulujte výzvy k zmene správania spolužiakov vo vzťahu k životnému prostrediu*

Plagát ku kampani Problémy životného prostredia a plagát s výzvami nájdú po ukončení prác na stanovištiach svoj priestor aj na projektových paneloch v triede, aby pripomínali myšlienky, ktoré tento projekt mal priniesť. Žiaci svoje práce krátko predstavujú pred celou triedou, stručne sa a vyjadria k tomu, prečo si vybrali danú problematiku alebo daný aspekt (formulovanie výziev). Keďže paleta na výber je veľmi rozsiahla a zastrešuje ju naozaj široký pojem – problémy životného prostredia, žiak si vyberá podľa jeho vlastných záujmov. Tvorba postojov a hodnôt je jedným z cieľov tohto projektu a žiak na záver dostáva priestor na prezentáciu týchto hodnôt a vyjadrenie vlastných postojov k problematike životného prostredia.

2.8 Vyhodnotenie projektu

Táto časť slúži hlavne mne ako spätná väzba toho, ako žiaci vnímali jednotlivé zdroje informácií a ich prácu na nich. Na záver projektu dostanú žiaci vyhodnocovací formulár (pozri prílohu D), v ktorom sú heslovite za sebou vymenované všetky texty, články, videá, úlohy, s ktorými pracovali. Tieto materiály majú posúdiť z dvoch základných hľadísk – obsahového a jazykového. Čo sa týka obsahu: materiály boli zaujímavé, poučné, z odborného hľadiska prínosné a pochopiteľné. Stupnica je od 5-0 ☺.

- 5 ☺ ☺ ☺ ☺ ☺ znamená výborný a zaujímavý materiál
- 0 nudný, príliš odborný, nezaujímavý

Čo sa týka jazyka:

- +++ (znamienko plus) znamená, primeraná slovná zásoba, jazykovo primeraný zdroj, veľa som sa naučil. Čím viac, tým lepšie, maximálne však 5.
- !!!! (výkričníky) materiál, text, video, úloha bola jazykovo veľmi náročná. Nerozumel som. Čím viac výkričníkov, tým horšie, maximálne 5.

- Ak úlohu neoznačí žiak žiadnym znamienkom, znamená, že to bol neutrálny nevýrazný materiál.

V závere môžu slovne okomentovať prácu na stanovištiach a tému. Ako som už spomínala, typickým znakom projektového vyučovania je aj nejaký výsledný „hmatateľný“ výsledok. Výstupný „produkt“ by mohli byť aj zviazané pracovné listy s vypracovanými úlohami. Môže im to slúžiť ako materiál plný vlastnoručne vypracovaných informácií, pojmov a rôznych zaujímavých zdrojov. Ku každému celku si doplnia obrazový materiál, ilustračné obrázky a dopíšu si vlastné linky a poznámky. Celý materiál si potom dajú zviazať a môžu sa k nemu neskôr vrátiť.

Vyhodnoteniu celého projektu venujem čas na záver, pričom žiaci sa majú možnosť vyjadriť k celku pozitívne aj kriticky. To nájde svoj odraz v podobe tohto projektu o rok neskôr.

ZÁVER

"Až keď zotneme posledný strom, až keď otrávime poslednú rieku, až keď ulovíme poslednú rybu, zistíme, že peniaze sa nedajú jesť."
Proroctvo indiánskeho kmeňa

Proces vzdelávania nemá sprostredkovať len merateľné vedomosti v podobe faktov, poznatkov, vedomostí, zručností a návykov, ale ide aj o proces vytvárania a formovania ľudských postojov a hodnôt. Téma životného prostredia je témou, kde poznanie fungovania prírodných zákonov, vplyvu človeka na životné prostredie a poznanie dôsledkov jeho konania je neoddeliteľné od etiky a morálky, od vedomia si vlastnej individuálnej zodpovednosti vo vzťahu k živým organizmom a stavu prírodného prostredia. To je aj jeden z cieľov môjho projektu „Problematika životného prostredia na vyučovaní nemeckého jazyka“. Spája sa tu odborná a hodnotová téma - životné prostredie ako prierezová téma štátneho vzdelávacieho programu, ktorá obsahuje viacero prírodovedných predmetov (chémia, fyzika, biológia, geografia) a výučba cudzieho jazyka, konkrétne nemčiny.

Ide o integráciu odborného predmetu, resp. odbornej témy a výučby cudzieho jazyka. Niektoré úlohy sú viac zamerané na jazyk, viaceré sú odborné a teda zamerané na obsah, ktorý pojednáva o reálnom svete. Tento autentický obsah vedie potom k lepšiemu kognitívnemu a emocionálnemu spracovaniu a teda aj k optimalizácii učebného procesu. S úlohami súvisia aj ciele tohto projektu. Okrem už spomínaného cieľa v oblasti hodnôt sú tu aj ciele obsahové a jazykové, pričom dominujú obsahové ciele, to znamená úlohy zamerané na odbornú problematiku životného prostredia, na jeho stav, riešenie problémov, perspektívy. Žiaci sa na stanovištiach dozvedajú množstvo faktografických údajov a oboznamujú sa s mechanizmami, princípmi a javmi životného prostredia. Celý projekt je pomerne rozsiahly a použila som tu veľké množstvo materiálov rôzneho pôvodu, charakteru, rozsahu aj jazykovej náročnosti. Ovládanie formálneho systému cudzieho jazyka, v tomto projekte ide predovšetkým o osvojenie si odbornej slovnéj zásoby a štruktúr, je takisto dôležitý, nie však prioritný. Jazyk je nástrojom na prácu s odborným materiálom populárno-vedeckého charakteru.

Na tento projekt som si vybrala novú metódu učenia sa a to koncept učenia sa na stanovištiach. Je to nová a pre žiakov atraktívna forma učenia sa. Jednotlivé stanovištia môžu byť chápané aj ako „burzy“ s rôznymi materiálmi a informáciami, medzi ktorými žiak prechádza a postupne ich spracúva.

Žiaci zvyknú hodnotiť tento projekt veľmi pozitívne. Téma životného prostredia väčšinu žiakov veľmi zaujíma, takisto pozitívne hodnotia využitie najmodernejších technológií na vyučovaní, ako napr. videá z you tube. Čokoľvek čo „nezaváňa školou“ ich vnútorne motivuje a dokážu pracovať veľmi intenzívne a sústredene aj na témach, ktoré sú závažné. Ku kladne hodnoteným skutočnostiam patrí ešte veľká miera samostatného rozhodovania smerujúca k autonómii žiaka v procese učenia sa.

Ako negatívne je niekedy hodnotený rozsah tohto projektu a prevažujúca miera receptívnych činností. Na optimalizácii obsahov aj foriém neustále pracujem. Aj preto môžu kolegovia chápať tento materiál ako základ alebo zdroj pre vlastné stanovištia,

ktoré adaptujú na úroveň vlastných žiakov, na vlastné ciele ale aj na podmienky svojej školy a vyučovania. Materiály sú od seba nezávislé, preto sa dajú odoberať alebo aj rozširovať o ďalšie. Časový rámec môjho projektu je prispôsobený konceptu bilingválneho vyučovania nemeckého jazyka v prvom ročníku na našej škole, kedy majú žiaci prvého ročníka 18 hodín nemčiny do týždňa. Toľko majú času aj na prácu v škole na stanovištiach. Koľko a čo z toho urobia alebo musia urobiť doma je vecou ich schopností, zručností a vlastného rozhodnutia. Táto časová veľkorysosť nie je v bežnom vyučovaní nemeckého jazyka možná, ale mohla by nájsť priestor napríklad ako základ pre záujmový krúžok alebo samostatný projekt mimo rámca klasického vyučovania nemeckého jazyka. Mám s týmto konceptom veľmi dobrú skúsenosť a dúfam, že bude inšpiráciou aj pre ostatných kolegov.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ZDROJOV

1. BAUSCH, K.-R., CHRIST, H., KRUMM, H.-J. : *Handbuch Fremdsprachenunterricht*. Tübingen und Basel : A. Francke Verlag, 2003. ISBN 3-8252-8043-8
2. BIMMEL, P., RAMPILLON, U. : *Lernerautonomie und Lernstrategien*. Fernstudieneinheit 23. Berlin : Langenscheidt, 2000. ISBN 3-468-49651-6
3. FISCHER-MITZIVIRIS, Anni: *Blick 2 Lehrbuch*. Ismaning: Max Hueber Verlag, 1997. ISBN 3-19-001595-3
4. GERNGROß, G., KRENN, W., PUCHTA, H.: *Grammatik kreativ*. Berlin : Langenscheidt, 1999. ISBN 3-468-49479-3
5. KALHOUST, Z., OBST, O. a kol. : *Školní didaktika*. Praha : Portál, 2002. ISBN 80-7178-253-X
6. SEMSROTT, Arne: *Gegen den Strom*. In: Fluter Nr. 35, 2010.
7. TANDLICOVÁ, E. : *Niektoré aspekty autonómneho učenia vo výučbe cudzích jazykov. Ako chápeme autonómiu a autonómne učenie a vyučovanie?* In: JANÍKOVÁ, V. : *Autonomie a cizojazyčná výuka. Autonomie v teorii, edukační práci a ligvodidaktickém výzkumu*. (Sborník příspěvků z mezinárodní konference).Brno : Masarykova univerzita, 2006. ISBN 80-210-4164-1
8. TUREK, I.: *Didaktika*. Bratislava : Iura Edition, 2008. ISBN 978--198-880-8078
9. VIETH, Thomas : *Wer?, Wie?, Was? Schülerbuch*. Bonn: by Gilde-Buchhandlung Carl Kayser, 1990.
10. WICKE, R. : *Aktiv und kreativ lernen. Projektorientierte Spracharbeit im Unterricht*. Ismaning: Max Hueber Verlag, 2004. ISBN 3-19-001751-4

Dostupné na internete:

http://www.mpc-edu.sk/library/files/krausova_ucenie_na_stanovistiach.pdf

http://www.statpedu.sk/files/documents/svp/prierezove_temy/environmentalna_vychova.pdf

ZOZNAM PRÍLOH

Príloha A Vstup do témy

Príloha B 15 obrázkov

Príloha C Práca na stanovištiach

Príloha D Zoznam materiálov na stanovištiach

Príloha E Klíma

Príloha F Voda

Príloha G Čo môžem urobiť ja pre životné prostredie

Príloha H Les

Príloha I Symboly

Príloha J Rôzne

Einstieg ins Thema:

1. Sie sich die Bilder an und lesen Sie die Begriffe:

200 Umweltexperten aus über 50 Ländern wurden nach den größten Problemen der nächsten 100 Jahre gefragt. Sie haben diese Gefahren genannt. Die Reihenfolge stimmt nicht, die Begriffe sind durcheinander. Am Ende bekommen Sie die Liste der Experten. Die Umweltexperten haben Angst vor:

Veränderung der Meeresströmungen - Zerstörung der Wälder - Gentechnik - Industrieabgase - Energieverbrauch - Bodenerosion - El-Niño - Naturkatastrophen - Wasserknappheit - Anstieg des Meeresspiegels - Verlust der Artenvielfalt - Klimawandel - Wasserverschmutzung - Mülldeponien - Belastung durch Chemikalien.

2. Ordnen Sie die genannten Umweltprobleme zu den Bildern zu. (15 Bilder)
3. Erstellen Sie Ihre eigene Liste der größten Gefahren (3) für die Menschheit.
4. Aus welchen Wörtern /Wortstämmen/ bestehen die Begriffe?

.....
.....
.....
.....

5. Ergänzen Sie die Artikel!
6. Sehen Sie sich die Statistik „200 Umweltexperten aus über 50 Ländern wurden nach den größten Problemen der nächsten 100 Jahre gefragt“. an! Vergleichen Sie Ihre Liste mit der von den Experten!

Príloha B 15 obrázkov

15 Bilder

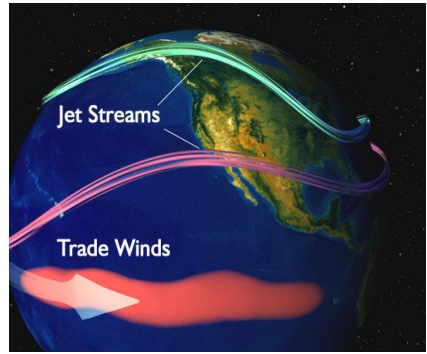
1.).....

2.)

3.)

4.)

5.)

6.)

7.)

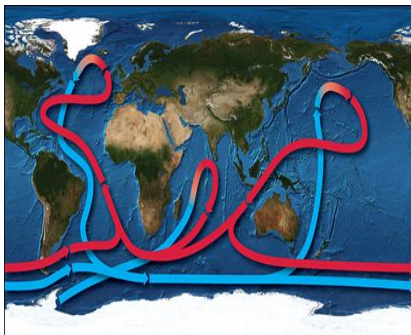
8.)

9.)

10.)

11.)

12.)

13.)

14.)

15.)

Zdroje obrázkov:

- 1.) <http://www.madagaskar.l-h-l.org/images/madag33.jpg>
- 2.) <http://www.heizungsanlage24.de/wp-content/uploads/2009/02/klimawandel.jpg>
- 3.) <http://static.markiza.sk/a501/image/file/5/0400/YqfSml40.jpg>
- 4.) http://www.utm.edu/staff/trose/ag295/pics/67131main_ninoWebM.jpg
- 5.) http://img.aktuality.sk/stories/NAJNOVSIE_FOTKY/ILUSTRACNE/globalne_oteplovanie_archiv2.jpg
- 6.) http://nd01.jxs.cz/210/696/b48bd50208_41668432_o2.jpg
- 7.) http://stavebni-technika.cz/obr/xlarge/2011_5_ifat_2.jpg
- 8.) http://media.novinky.cz/989/269898-top_foto1-zdva5.jpg?1357300020
- 9.) <http://www.doba.sk/wp-content/uploads/2012/12/enhanced-buzz-16728-1355196280-3-620x387.jpg>
- 10.) http://m1.aimg.sk/fdetail/mf_394291532_d7cdf0d189ba5d1f5594bcf10a0341da.jpg
- 11.) http://www.oskole.sk/userfiles/image/Zofia/Apr%C3%ADl/Geografia/oc%C3%A1ny%20a%20moria%20matur_html_m4649fbcc.jpg
- 12.) https://www.ufz.de/export/data/1/27809_pestizide_landwirtschaft.jpg
- 13.) <http://www.nationalgeographic.de/thumbnails/mainpicture/47/58/00/artenvielfalt-main-picture-5847.jpg>
- 14.) http://nd04.jxs.cz/381/294/4610d2fdb6_67625507_o2.jpg
- 15.) http://endzeitblog.files.wordpress.com/2008/05/stopp_gentechnik.jpg

Arbeit an Stationen

- Sehen Sie sich alle Stationen KLIMA- WASSER –WAS KANN ICH FÜR DIE UMWELT TUN – WALD –VERSCHIEDENES an! Lesen Sie die Aufgaben auf dem Arbeitsblatt!
- Wählen Sie eine beliebige Station aus! **Die Reihenfolge ist nicht wichtig!**
- Wählen Sie eine Aufgabe! **Die Reihenfolge ist nicht wichtig!**
- Sie können zurückkommen und die Aufgabe nochmal machen.
- Sie bestimmen Ihr Arbeitstempo.
- Denken Sie daran, dass Sie bis zu einem bestimmten Zeitpunkt fertig sein müssen.
- Es hängt von Ihnen ab, wie viel Sie zu Hause machen.
- Ihre Aufgabe ist, alle Arbeitsaufträge in Ihren Arbeitsblättern zu bearbeiten.
- Nehmen Sie die Unterlagen von der Station nicht weg!!!
- Sie dürfen miteinander nur DEUTSCH sprechen!!! Sonst bekommen Sie Strafpunkte.
- Wenn die Plätze an einer Station besetzt sind, wählen Sie die an der anderen und arbeiten Sie dort.
- Notieren Sie alle neuen Wörter! Schreiben Sie sie mit dem Artikel auf, wenn es möglich ist, dann in einem Satz, z. B: e Klimakatastrophe – eine Klimakatastrophe verhindern. Denken Sie diese Verbindungen nicht aus, sondern schreiben Sie sie aus dem deutschen Text heraus.
- Wenn Sie mit Internet arbeiten, sehen Sie sich das Video zuerst ohne Unterbrechung an, dann sehen Sie es sich so viele Male, wie Sie es brauchen.
- Wenn Sie eine Webrecherche machen sollen, suchen Sie im Internet. Sie können auch zu anderen Begriffen eine Webrecherche durchführen.
- Suchen Sie zu jeder Station (zu Hause) ein Bild! Bringen Sie es in die Schule!
- Sie haben auf Ihren Arbeitsblättern am Ende der Station fakultative, d.h. weitere ergänzende interessante Materialien, die zum jeweiligen Thema passen. Die Aufgaben sind fakultativ. Wenn Sie Zeit, Lust und Interesse haben, sehen sie Sie sich an. Sie m ü s s e n diese Aufgaben n i c h t bearbeiten.
- Wenn Sie im Internet sind, Sie können sich auch andere Videos(Bilder, Texte, Präsentationen) ansehen, die mit dem Thema zusammenhängen und die Sie interessant finden. Notieren Sie die Adresse, Sie zeigen diese am Ende den Mitschülern.

Príloha D Zoznam materiálov na stanovištiach

Klima

- TEXT: So retten wir das Klima (Greenpeace)
 - VIDEO: Klimawandel *spiegel online* (7 Videos)
 - TEXT: Der natürliche THE (Überschriften zuordnen)
 - TEXT: Kopenhagen
-

Fakultativ: Video: Gipfeltreffen in Katar
Video: Klimawandel mal positiv

Wasser

- VIDEO: Wasserkreislauf
- TEXT: Wasser ist wichtiger als Öl
- TEXT: Hätten Sie gewusst? Fakten ...
- VIDEO: Žitný ostrov
- TEXT: ÖMV hofft auf „seine“ Pipeline in der Slowakei
- Webrecherche: Was ist das blaue Gold?

Was kann ich für die Umwelt tun?

- TEXT (Fluter2010/NR.35, S.16): Gegen den Strom
- TEXT (Wer, Wie, Was 2, S.64-65): Collage
- TEXT: (Blick 3, Natur & Umwelt, S. 104-105) Wer rettet die Erde?
- VIDEO: Klimaschutz
-

Wald

- TEXT: Der schöne Wald ist weg
 - TEXT: Erdbeben
 - VIDEO: Waldrodung
 - VIDEO: Rettung für den Regenwald
 - VIDEO: Der Amazonas- traurige Entwicklung
-

Verschiedenes:

- BILDER: Symbole
 - VIDEO: alternative Energien Erneue
 - Formen der Aufforderung
-

Fakultativ: Gedicht – Weltuntergang

Station KLIMA

TEXT: So retten wir das Klima (Greenpeace)

Lesen Sie den ganzen Text. Beantworten Sie die Fragen, schreiben Sie einfache vollständige Sätze:

1. Heißt Klimawandel, dass die Durchschnittstemperatur auf der Erde steigt oder sinkt?
2. Wer oder was hat es verursacht?
3. Wie?
4. Gibt es noch die Chance, die Katastrophe zu verhindern?
.....
5. Die Temperatur bis zum Jahre 2050 darf nicht mehr als um steigen.
6. Was droht, wenn man nicht handelt?
.....
7. Was verursacht CO₂?
.....
8. Wo befindet sich CO₂?
.....
9. Was verschlechtert den Treibhauseffekt?
.....
10. Wie viel CO₂ produziert ein Amerikaner derzeit pro Jahr?
.....
11. Wie viel sollte es im J. 2050 sein?
12. Was können **S i e** jetzt für das Klima tun?

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

13. Welche Maßnahmen haben Sie bereits (in Ihrer Familie) getroffen?
.....
.....
.....

14. Was gefällt Ihnen am meisten, d. h. was wären Sie bereit ab jetzt zu ändern, in Ihr Leben einzuordnen?
.....
.....

15. Woran sollte man beim Einkaufen denken?

.....
.....
.....
.....
.....

16. Machen Sie ein Plakat A3 zum Thema einer Umweltkampagne. Wählen Sie das Thema (Umweltproblem), das Sie interessant und/oder wichtig finden. Überlegen Sie

1. WEN wollen Sie ansprechen (Schüler in der Schule, anonyme Passanten auf der Straße, Regierung....)?
2. WELCHES UMWELTPROBLEM?
3. WAS wollen Sie?
4. Das Ziel ist: Interesse wecken.

Das Plakat sollte Schrift und Bild beinhalten. Eine Alternative könnte ein Bulletin, ein Werbeflugblatt sein. Sie werden das Plakat am Ende des Projektes kurz präsentieren.

Internet: Google-Klimawandel /7 Videos/

Suchen Sie nach:

<http://www.spiegel.de/wissenschaft/natur/multimedia-special-hier-kippt-das-weltklima-a-666049.html>

Video: *Wie sieht unsere Erde in 100 Jahren aus?*

Zeit 0:56

-Welche Fragen werden im Video gestellt? Schreiben Sie mindestens drei auf!

.....
.....
.....

Video: *Der Klimawandel- nur ein Schreckgespenst?*

Zeit 1:23

Stimmt das?

1. Die Gletscher schmelzen am Nord- und Südpol gleichmäßig.	Ja-Nein
2. Die Leute verstehen unter Klimaerwärmung, dass es jedes Jahr neue Temperaturrekorde gibt.	Ja-Nein
3. Mit Klima bezeichnet man das durchschnittliche Wetter über 50 Jahre.	Ja - Nein
4. Klimamechanismen sind komplex.	Ja- Nein
5. Klimamechanismen sind einfach.	Ja-Nein
6. Die Daten liefern Messgeräte, die in der verschneiten Arktis und im Weltall sind.	Ja - Nein

Video: *Die vier größten Erdanheizer*

Zeit: 4:29

Kohlendioxid

1. Was produziert Kohlendioxid ? -

.....
.....
.....

2. Wie viel Tonnen CO₂ ist voriges Jahr in die Atmosphäre gelangt?
.....
3. Wenn das CO₂ steigt, wäre es, als ob die Erde noch eine zusätzliche
..... bekommt, d. h. es wird wärmer.
4. Die größten Produzenten von CO₂ sind
5. Auch wenn am der Wald brennt, gerät CO₂ in die Luft.
6. Im Jahr 2008 produzierte man CO₂ pro Kopf.
7. Das wichtigste Treibhausgas ist

Sonne

1. Sonne ist -
-
- in einem.
2. Die Sonne strahlt nicht gleichmäßig Ja - Nein

Reflexion

1. Das weiße Eis der Antarktis funktioniert wie ein, es reflektiert die Sonnenstrahlen in das Weltall.
2. In welchem Auto ist es im Sommer heißer oder kühler, in einem silbernen oder in einem schwarzen? Warum?
.....
.....
3. Vergleichen Sie das Eis und das Meer.
.....

Aerosole

1. Welche Luftverschmutzer werden genannt?
2. Wie die Aerosole auf das Klima wirken, ist den Wissenschaftlern noch nicht klar. Ja - Nein

Video: *Was droht Deutschland?* Zeit: 4.06

1. in Hamburg ist nichts Ungewöhnliches.
2. Die schlimmste Katastrophe war hier im Jahr
3. Hamburg liegt an (Fluss).
4. Welche Maßnahmen wurden gegen die Flut getroffen?****
5. Klimaforscher sagen, dass man mit einem Anstieg des Meeresspiegels vonauf für dieses Jahrhundert rechnen soll.
6. Die Leute, die am Wasser leben, haben die Wahl oder
7. Die Wissenschaftler arbeiten am Haus der Zukunft. Wie ist das Haus?
.....

Video: *Ein Paradies versinkt im Meer* Zeit: 2.35

1. Was für Leute tauchen im Video 3 M unter der Meeresoberfläche?
2. Warum?
3. Was passiert mit den Malediven und warum?
4. In trifft sich die ganze Welt und soll etwas gegen den CO₂-Ausstoß unternehmen.

Video: *Hoffnung im ewigen Eis* -

1. Wenn sich alle Staaten auf den sofortigen CO₂-Stopp verständigen würden, hieße das..
 - Der Klimawandel könnte rückgängig gemacht werden.
 - Der Klimawandel könnte nur gemildert werden.
2. Die Empfehlung der meisten Wissenschaftler lautet:

Die CO₂ Emmissionen sollen bis zum Jahre 2050 auf die Hälfte heruntergefahren werden.

Ja - Nein

3. Die Alternativen sind:
 - teuer
 - schwierig
 - finster
4. Wenn keine wirksamen Maßnahmen gegen CO₂ ergriffen werden, ist die Durchschnittstemperatur im Jahre 2100 um Grad höher. Das heißt – die Menschheit wird große Schwierigkeiten haben damit zurechtzukommen.
5. Der Klimawandel betrifft die gesamte Erde, den einzig bewohnten Planeten unseres Sonnensystems. Welche Gegenden wurden im Video erwähnt?
 -
 -
 -
 -

Video: Grafik: Hier kippt das Weltklima

- Wählen Sie eines der Probleme und führen Sie eine Webrecherche durch.
- Versuchen Sie einem 5jährigen Kind zu erklären, um was für ein Problem es sich handelt.

.....
.....

TEXT: Der natürliche Treibhauseffekt (THE)

- I. Lesen Sie den Text!
- II. Schlagen Sie unbekannte Wörter nach!
- III. Ordnen Sie zu den einzelnen Abschnitten Überschriften zu: Folgen des Treibhauseffektes –Am Treibhauseffekt beteiligte Gase – Der natürliche

Treibhauseffekt- Gegenmaßnahmen – Der anthropogene Treibhauseffekt-
Wie funktioniert der Treibhauseffekt?

1.
2.
3.
4.
5.
6.

IV. Was ist der Unterschied zwischen dem natürlichen und anthropogenen THE?

.....
.....
.....

V. Welcher ist nützlich und welcher schädlich?

.....
.....

VI. Was würde passieren, wenn es den natürlichen THE nicht gäbe?.....

VII. Was sind fossile Energieträger?

.....

VIII. Was heißen diese Zeichen: CO₂-O₃-FCKW-CH₄? Schreiben Sie sie auf und lernen Sie diese Begriffe!

.....
.....
.....
.....

IX. Was meinen Sie, welche der Folgen betreffen direkt die Slowakei?.....

X. Formulieren Sie die Gegenmaßnahmen mit anderen Worten!

.....
.....
.....

TEXT: Warum reden alle über „Kopenhagen“?

1. Wann und wo wurde der erste Klimavertrag beschlossen?
2. Bis wann ist er gültig?
3. Wann und wo wurde das neue Abkommen unterzeichnet?
4. Führen Sie eine Webrecherche zu Begriffen Kyoto-Protokoll (5 Sätze, W-Fragen)durch.

.....
.....
.....
.....

5. Was verbindet diese drei Städte zusammen: Kyoto, Kopenhagen und Doha (Quatar)?

Fakultativ

Hier haben Sie weitere ergänzende interessante Materialien, die zum Thema Klima passen. Die Aufgaben sind fakultativ. Wenn Sie Zeit, Lust und Interesse haben, sehen Sie sie an.

<http://www.youtube.com/watch?v=ECdOqkYnjsM> Ein Video (2.24Minuten) zum Umweltgipfel in Quatar in der Hauptstadt Doha im Jahre 2012

<http://www.youtube.com/watch?v=99yDQZ1pZ5U> Ein „positiver“ Ausblick auf die Konsequenzen des Klimawandels in Deutschland. (2 Minuten)

Station Wasser

Internet: You Tube-Wasserkreislauf

0:48 Min.

<http://www.youtube.com/watch?v=bzILUUQ9LR8>

In welcher Reihenfolge erscheinen die Verben in dem Video: münden- sickern- verdunsten- sammeln- regnen- abkühlen- kondensieren- aufsagen- geblasen werden-

.....
.....
.....
.....

Text: Wasser ist wichtiger als Öl

<http://suite101.de/article/wasser-ist-wichtiger-als-oel-a121910#axzz2Owo0QqNt>

1. Lesen Sie den Text. Sie müssen nicht jedes Wort verstehen. Konzentrieren Sie sich auf die Aufgabe.
2. Schreiben Sie Sätze (auf deutsch) mit diesen Zahlen: 11000- 125/140 - 127- 0,3 – 15400 -3000 (2x) - 4Mrd. - 1/3.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

(Schreiben Sie die Sätze nicht ab, sondern mit eigenen Worten und einfach.)

Text: Hätten Sie´s gewusst? Erstaunliche Fakten zu unserem Wasserverbrauch.

1. Lesen Sie den Text!
2. Schlagen Sie unbekannte Wörter nach!
3. Formulieren Sie Hinweise zum Sparen des Trinkwassers aus dem Text.
Verwenden Sie dabei Strukturen wie:

- Man soll
- Jeder sollte
- In unserem Land, in der Slowakei sollten wir
.....
- Meine Familie könnte (Vater/Mutter)
.....
- Ich könnte.....
- Ich sicher

Weitere Vorschläge zum Wassersparen:

.....
.....
.....
.....

Internet: You Tube-Žitný ostrov - znečistenie vody /slowakisch/

<http://www.youtube.com/watch?v=aPlOn77nO1E>

Diese Aufgabe bearbeiten Sie an dieser Station als letzte Aufgabe!!

1. Sehen Sie sich das Video an.
2. Schreiben Sie einen kurzen Artikel für eine deutschsprachige Zeitung (10-15 Sätze).
 - Informieren Sie!
 - Erklären Sie!
 - Warnen Sie vor Risiken!
 - Die Schlagzeilen sind sehr wichtig!!! Sie sollten die Leser neugierig machen. Äußern Sie Ihre eigene Meinung dazu.

Den Wortschatz für diesen Artikel entnehmen Sie aus dem Text : *Die ÖMV hofft wieder auf „ihre“ Pipeline in der Slowakei*. Der Text dient als Quelle für die neuen Wörter. Benutzen Sie die fettgedruckten Begriffe in Ihrem Artikel. Das Original finden Sie unter dieser Adresse:

[http://www.solidbau.at/home/artikel/aid/15793/Oel Transit/Die OMV hofft wieder auf ihre Pipeline in der Slowakei](http://www.solidbau.at/home/artikel/aid/15793/Oel_Transit/Die_OMV_hofft_wieder_auf_ihre_Pipeline_in_der_Slowakei)

Führen Sie eine Webrecherche durch: Was ist blaues Gold?

.....
.....
.....

Station :Was kann ich für die Umwelt tun?

1. Lesen Sie alle drei Texte A B C!
2. Suchen Sie unbekannte Wörter und notieren Sie diese Wörter!
3. Was machen Sie **persönlich** für die Umwelt entsprechend den genannten Möglichkeiten?
4. Was tut Ihre **Familie** dafür?
 - Verwenden Sie dabei diese Strukturen:
 - Ich finde
 - Ich halte für richtig,
 - Ich lege (einen besonderen) Wert auf
 - Ich bin der Meinung,
 - Es ist wichtig,
 -
 -
 -
5. Was könnten Sie noch machen, ändern, was nicht so schwer wäre und der Umwelt helfen würde?
 -
 -
6. Was würden Sie nie tun?
 -

Internet: You Tube- Klimaschutz Die Länge: 7:26
<http://www.youtube.com/watch?v=YiCwy6YrtCE>

Sie brauchen den Ton. Nehmen Sie Rücksicht auf Ihre Mitschüler!

1. Wozu fordert der Kommentator auf? Formulieren Sie mindestens 7

Aufforderungen:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Station Wald

Text: Der schöne Wald ist weg

1. Worüber informiert der Artikel im Hamburger Abendblatt. Finden Sie Beweise dafür.

Über

2. Ergänzen Sie die fehlenden Worte:

-
-
-

Text: Erdbeben

1. Ordnen Sie die Textstelle den Bildern zu.
2. Erstellen Sie eine richtige Reihenfolge. Schreiben Sie den Text:

.....
.....
.....

Internet: You tube- Waldrodung

Länge 2:14 Min.

<http://www.youtube.com/watch?v=GGd1d8m6ei4>

You Tube- **Rettung für den Regenwald**

Länge 1:37 Min.

<http://www.youtube.com/watch?v=WX7vKEqf1s4>

Aufgaben zu beiden Videos:

1. Wie heißt die Überschrift?
2. Wodurch/womit zerstört man die Wälder?

.....
.....

3. Warum?

.....
.....
.....
.....

Video: You Tube-Der Amazonas traurige Entwicklung

Länge 9 Min. nur Musik

<http://www.youtube.com/watch?v=bEEWBtpcviA>

Welche Fakten sind im Video erwähnt? (Mind. 5)

.....
.....

.....
.....
.....
.....

1. Stimmen Sie zu, dass die Entwicklung am Amazonas traurig ist?
2. Was finden Sie persönlich besonders traurig/tragisch und warum?

.....
.....

Symbole und Siegel

http://www.checked4you.de/label_und_siegel_auf_produkten

INTERNATIONALER HERSTELLERVERBAND
GEGEN TIERVERSUCHE IN DER KOSMETIK e.V. (IHAK)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Station: Verschiedenes

Bilder

1. Sehen Sie sich die Bilder mit den Symbolen auf der Station an. Was bedeuten diese Symbole? Führen Sie eine Internetrecherche dazu durch. An der Station stehen viele Kopien der Symbole zur Verfügung. Nehmen Sie eine Kopie der Symbole mit. Ordnen Sie den Symbolen die Begriffe zu.
2. Welche andere Symbole, die mit diesem Thema zusammenhängen, kennen Sie? Sie können sie zeichnen.

Video: You tube- alternative Energien Erene

Zeit: 5:22

http://www.youtube.com/watch?v=1sAqzF_3sL0

1. Sehen Sie sich das Video an! Sie brauchen Ton, um es zu verstehen.
2. Welche fossilen Träger sind im Video genannt und auch dargestellt? (3)****

.....

.....

.....

3. „Wie kann die Energieversorgung umweltschonend, stabil und nachhaltig gewährleistet werden?“- Formulieren Sie den Satz anders.

.....

.....

4. Welche alternativen und erneubaren Energiequellen sind im Video erwähnt?

.....

.....

.....

.....

.....

5. Welche Vorteile bieten diese alternativen und erneubaren Energiequellen?

.....
.....
.....
.....

Formen der Aufforderung:

An der Station finden Sie eine grammatische Übung. In der Übung gibt es 7 Möglichkeiten, wie man jemanden auffordern kann.

1. **Sehr höflich.** Man verwendet Konjunktiv.

Könnten Sie bitte ?

An deiner Stelle würde ich

Wäre es möglich, dass ?

2. Höflich: mit Modalverben – Ihr solltet

3.

4.

5.

6.

7. Nur Infinitiv – Nicht rauchen! !

Formulieren Sie eine Aufforderung zum Thema Umweltschutz (es gibt viele Möglichkeiten) und schreiben Sie 7 Aufforderungen, die Sie an Ihren Mitschüler richten. Er sollte sein Handeln in Bezug auf die Umwelt ändern (z.B mit dem Fahrrad fahren, Abfall trennen, Wasser sparen usw.)
Arbeiten Sie kreativ. Zeichnen Sie ein Bild dazu oder finden Sie ein Bild und kleben Sie es auf. Sie und zeichnen Sie auf ein extra A4 Papier.

Fakultative Aufgabe: Gedicht Weltuntergang (Zánik sveta) von Franz Hohler

Unter dieser Adresse finden Sie das Gedicht gelesen von dem Autor selbst.

<http://www.youtube.com/watch?v=rwdahLCcLq4>

Das Gedicht wurde 1974 (!) geschrieben.